

การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบ
ทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PERCEPTION OF CULTURAL IDENTITY, UNIQUENESS AND SYMBOL AFFECTING THE
MON'S AWARENESS TOWARDS SOCIO-CULTURAL IMPACTS OF TOURISM IN KO KRET,
THAILAND

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Sports Science
Common Course
Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2018
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม
มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้าน
สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย
ไทย

โดย

น.ส.พิมลวรรณ พันธุ์วัน

สาขาวิชา

วิทยาศาสตร์การกีฬา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.โสภณัทย์ สุนธยาธร

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธา พงษ์พิบูลย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.โสภณัทย์ สุนธยาธร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กุลพิชญ์ โภไคยอุดม)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.กาญจนาภา พงศ์พนรัตน์)

พินิจวรรณ พันธุ์ : การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย. (PERCEPTION OF CULTURAL IDENTITY, UNIQUENESS AND SYMBOL AFFECTING THE MON'S AWARENESS TOWARDS SOCIO-CULTURAL IMPACTS OF TOURISM IN KO KRET, THAILAND) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.โสภณัทย์ สุนธยาธร

วัตถุประสงค์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า โดยทำการเก็บแบบสอบถามบริเวณแหล่งชุมชนชาวมอญในบริเวณเกาะเกร็ด ดังต่อไปนี้ บริเวณวัดของชุมชนมอญ ได้แก่ วัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร วัดเสาชางทอง วัดไผ่ล้อม วัดฉิมพลีสุทธาวาส และบริเวณตลาดของชุมชน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างค่าคำถามกับวัตถุประสงค์ พบว่าค่าที่ได้คือ 0.91 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามที่ได้คือ 0.89

ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามที่บริเวณแหล่งชุมชนชาวมอญ ทั้ง 5 สถานที่ สถานที่ละ 80 ชุด และใช้เวลาเก็บข้อมูลในวันจันทร์ - ศุกร์ แจกแบบสอบถามจำนวน 10 ชุด/วัน แบ่งเป็น ช่วงเช้า 5 ชุด ช่วงบ่าย 5 ชุด และในวันเสาร์และอาทิตย์ แจกแบบสอบถามเป็นจำนวน 15 ชุด/วัน แบ่งเป็น ช่วงเช้า 8 ชุด ช่วงบ่าย 7 ชุด รวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติในการทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสถิติสมการถอยเชิงเส้นพหุคูณ โดยตั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05

ผลการวิจัย เมื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ด้านเอกลักษณ์ และด้านอัตลักษณ์ ส่งผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมไม่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

สรุปผลการวิจัย การรับรู้ด้านเอกลักษณ์ และด้านอัตลักษณ์ ส่งผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ส่วนการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมไม่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การกีฬา
ปีการศึกษา 2561

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6078315339 : MAJOR SPORTS SCIENCE

KEYWORD: Cultural identity/ Uniqueness/ Symbol/ Mon's culture/ Socio-cultural impacts of tourism.

Pimonwun Phunwoon : PERCEPTION OF CULTURAL IDENTITY, UNIQUENESS AND SYMBOL AFFECTING THE MON'S AWARENESS TOWARDS SOCIO-CULTURAL IMPACTS OF TOURISM IN KO KRET, THAILAND.

Advisor: Somruthai Soontayatron, Ph.D.

Purpose The purpose of this research was to study perception of cultural identity, uniqueness and symbol affecting the Mon's awareness towards socio-cultural impacts of tourism in Ko Kret, Thailand.

Methods The samples used in this study were 400 Thai-Mon aged from 20 year's old living in Ko Kret. This research adopted a quota sampling technique and conducted questionnaires in the following areas: Phamai Yikawas Worawihan Temple, Sao Thong Thong Temple, Phai Lom Temple, Chimphi Sutthawat Temple and the market area. Questionnaires were a main method to collect data with IOC of 0.91 and coefficient alpha equal of 0.89.

Questionnaires were collected at these 5 Mon's community areas (80 questionnaires for each area). The data were conducted through 10 questionnaires each day from Monday to Friday (5 questionnaires in the morning and 5 questionnaires in the afternoon) and 15 questionnaires each day on the weekend (8 questionnaires in the morning and 7 questionnaires in the afternoon). This study also applied statistical data analyses with the determination of patterns in the data such as the frequency, percentage, mean and standard deviation. This research also undertook Multiple Linear Regression with statistical significance at 0.05 to test the hypothesis of this research.

Results Hypothesis testing showed that the perception of cultural identity and uniqueness has affected the Mon's awareness towards socio-cultural impacts of tourism in Ko Kret, Thailand with statistical significance at 0.05. Contrastingly, the perception of symbol has not affected the Mon's awareness towards socio-cultural impacts of tourism in Ko Kret, Thailand.

Conclusion The perception of cultural identity and uniqueness has affected the Mon's awareness towards socio-cultural impacts of tourism in Ko Kret, Thailand. Contrastingly, the perception of symbol has not affected the Mon's awareness towards socio-cultural impacts of tourism in Ko Kret, Thailand.

Field of Study: Sports Science

Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้นั้น ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและความเมตตาจากบุคคลหลายท่าน บุคคลท่านแรกที่ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงคือ อ.ดร.โสภณทัต สุทธยาธร อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย ท่านได้มอบความรู้ทางด้านวิชาการ และได้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตา เอาใจใส่ ตลอดจนทุ่มเทเสียสละเวลาในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องวิทยานิพนธ์ให้กับผู้วิจัยมาตลอดระยะเวลาสองปี การได้มาเป็นนิสิตในที่ปรึกษาของท่าน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งถึงการเป็นผู้ให้ของคำว่า ครู ที่มีความตั้งใจให้ศิษย์คนนี้ได้ประสบความสำเร็จ หากในอนาคตผู้วิจัยได้มีโอกาสประกอบอาชีพทางด้านวิชาการ ผู้วิจัยจะจดจำสิ่งดีๆ ที่ผู้วิจัยได้รับจากอาจารย์ท่านนี้ เพื่อเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดวิชาความรู้และประสบการณ์ต่อไป

ขอขอบพระคุณคนไทยเชื้อสายมอญ เกาะเกร็ด ทุกท่าน ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างเต็มที่ และขอขอบพระคุณประธานกรรมการสอบ คณะกรรมการสอบผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก รวมทั้งเจ้าหน้าที่บุคลากรประจำคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงมาด้วยดี และขอขอบพระคุณ อ.ดร. คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และอ.ดร. กฤติกา สายณะรัตร์ชัย ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่างๆ แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดตั้งแต่ปริญญาตรีจนถึงการเรียนต่อในระดับปริญญาโทนี้

และที่สำคัญที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ ที่ได้ให้โอกาสในการศึกษาต่อในครั้งนี้ คุณแม่น้องชาย ที่เป็นกำลังใจสำคัญให้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเพื่อนสนิท มิตรสหาย ที่คอยอยู่ข้างๆ และให้กำลังใจอยู่เสมอ ในยามที่เหนื่อยล้า ท้อแท้ สิ้นหวัง ตลอดจนบุคคลท่านอื่นๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมากมาย ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ จึงขอกราบขอบพระคุณ และขอขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

พิมลวรรณ พันธุ์วัน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
บทที่ 2.....	8
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยั่งยืน.....	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน.....	17
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบทางการท่องเที่ยว.....	19
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม.....	23
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้.....	25
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนักรู้.....	29

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม	30
บริบทพื้นที่ : กลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	48
บทที่ 3	49
วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
สัญลักษณ์และอักษรย่อในการนำเสนอข้อมูล	56
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ผลการวิเคราะห์.....	57
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	57
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทาง วัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย.....	62
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้าน สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย	66
ตอนที่ 5 ผลทดสอบสมมติฐาน	70
บทที่ 5	72

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผลการวิจัย.....	78
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	86
ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป	86
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	95
ภาคผนวก ก	96
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	96
ภาคผนวก ข	98
เอกสารแจ้งผ่านการรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน.....	98
ภาคผนวก ค	101
เครื่องมือในการวิจัย.....	101
ประวัติผู้เขียน.....	107

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	57
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	58
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	58
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	59
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	60
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาอยู่อาศัย	61
ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ด้านเอกลักษณ์ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย	62
ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย	64
ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย.....	65
ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย โดยรวม.....	66
ตารางที่ 11 ผลการแจกแจงความถี่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม	68
ตารางที่ 12 แสดงผลทดสอบการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ดประเทศไทย	70

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวในปัจจุบันถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ ทำให้เกิดการสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค อีกทั้งยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมไปถึงการค้าและการลงทุน ยิ่งเมื่อประเทศประสบปัญหาภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวจะสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศและช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วกว่าภาคผลิตและบริการอื่นๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศ โดยเฉพาะทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการผลิตสินค้าพื้นเมืองและสินค้าของที่ระลึก ตลอดจนการบริการในท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ ความสำนึก และตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการรักษาเอกลักษณ์ของชาติ เกิดความรู้สึกรักหวงแหนและรักผืนแผ่นดินที่อยู่อาศัยของตน (สมบัติ กาญจนกิจ, 2557)

จากการที่การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้เกิดการพัฒนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ขึ้นมากมาย ผลที่ตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นอาจจะมีทั้งคุณและโทษ เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวและเจ้าถิ่นได้เผชิญหน้ากัน มีการพูดจาสนทนาและรู้จักกัน เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมือง การปกครองและสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ (จุมพล สวัสดิ์ยากร, 2520) ซึ่งผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยทั่วไป มักจะมองถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยทันที เช่น ผลกระทบด้านบวก ได้แก่ การเพิ่มรายได้ การสร้างงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ ทั้งที่ผลกระทบด้านลบก็มีอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางด้านสังคมวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และวิถีชีวิตชุมชน การจรรยาบรรณค้ำ หรือประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิมเลือนหายไป ฯลฯ ซึ่งถือเป็นผลกระทบการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระบบ

เศรษฐกิจทางการท่องเที่ยวนี้ ส่งผลให้สังคมวัฒนธรรมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ชุมชนมีรายได้และกำลังซื้อที่มากขึ้น การรับรู้ข่าวสารและการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างถิ่นที่เข้ามา ซึ่งสามารถก่อให้เกิดผลกระทบได้ทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งในด้านการให้คุณค่าของบุคคลและสังคม ด้านพฤติกรรมของบุคคล ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวและสังคม ด้านแบบแผนการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิต ด้านศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรม ด้านความปลอดภัย และด้านจารีตประเพณี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านองค์ประกอบของชุมชน (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552)

การรับรู้ของชุมชนนั้นเปรียบได้กับการรับรู้ทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะต้องรู้จักและเข้าใจบุคคลที่อยู่รอบตัวเรา หรือปรากฏการณ์ในสังคมนั้นๆ เพื่อที่จะเข้าใจบุคคลและสังคมของตนเอง (วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ, 2549) การรับรู้ของชุมชนจึงมีส่วนเกี่ยวข้อง และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากเป็นส่วนที่ส่งผลให้คนในชุมชนนั้นเกิดความรู้สึกรับรู้ เข้าใจ ตระหนักและหวงแหนในทรัพยากรทางวัฒนธรรมของตนเอง อันได้แก่เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะถิ่นที่สร้างความเจริญอกงามให้แก่สังคมและชุมชน สามารถสร้างความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกันของคนในพื้นที่จนกลายเป็นลักษณะเฉพาะร่วมกันของชุมชน ไม่ว่าจะเป็ น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ ที่ได้แสดงตนให้คนภายนอกได้รับรู้และเข้าใจ โดยที่อัตลักษณ์นั้นเป็นทั้งลักษณะเด่น เป็นจุดขาย และเป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่ใช้แสดงตนให้เห็นถึงแนวทางที่เราอัตลักษณ์ร่วมกับบุคคลบางคน และแยกแยะตัวเราให้ต่างจากกลุ่มคน/สังคมอื่นๆ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2560; วนิดา ตรีสวัสดิ์, 2555) ดังนั้นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมเหล่านี้ จึงเปรียบเสมือนจุดเด่น และเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาเยี่ยมชม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและเกิดผลกระทบทางการท่องเที่ยวตามมาในที่สุด

การตระหนักรู้ของคนในชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบทางด้านลบทางการท่องเที่ยว ซึ่งการตระหนักรู้ นั้น เป็นความรู้สึกที่ประจักษ์ชัด รู้ชัดเจน มีความสำนึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อตนเอง กลุ่มคน/สังคม และเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบตัว การตระหนักรู้ อาจเป็นสิ่งที่สร้างความกังวลหรือความชื่นชม เพื่อก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล กลุ่มคน/สังคม ในภายหลัง (หทัยรัตน์ มาประณีต และเบ็ญจรงค์ มาประณีต, 2553) ทั้งนี้การตระหนักรู้ของชุมชนท้องถิ่นต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้น อันสืบเนื่องมาจากการรับรู้

ของชุมชนนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแนวคิด ในการมองเห็นคุณค่าของทรัพยากร รวมถึงการพร้อมรับมือกับปัญหาทางสังคมวัฒนธรรม ที่ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนในชุมชนเข้าใจ มีความรัก และห่วงใยในทรัพยากร การท่องเที่ยวของชุมชนเอง

จังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตภาคกลาง ติดกับกรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่มีคนอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย จังหวัดนนทบุรีมีความเจริญของสังคมเมืองในปัจจุบัน มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตแบบไทยดั้งเดิมและไทยผสมผสาน และด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้เมืองหลวง ทำให้มีการคมนาคมสะดวกสบายทั้งทางบกและทางน้ำ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจได้บ่อยครั้งโดยไม่ต้องค้างคืน จังหวัดนนทบุรีจึงเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1, 2559) โดยสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในจังหวัดนนทบุรีคือ เกาะเกร็ด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ตั้งอยู่ใน อำเภอปากเกร็ด ซึ่งในอดีตเกาะเกร็ดมีความเจริญมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และร้างไปเมื่อกรุงศรีอยุธยาแตก ภายหลังจากกอบกู้เอกราชได้ พระเจ้าตากสินมหาราชจึงโปรดให้ชาวมอญที่เข้ารับมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เกาะเกร็ด ซึ่งชาวมอญที่อพยพมาอาศัยอยู่บนเกาะเกร็ด มีทั้งที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในสมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 2) เดิมทีเกาะแห่งนี้มีชื่อว่า เกาะศาลากุล ต่อมาเมื่อตั้งอำเภอปากเกร็ดขึ้นแล้ว เกาะนี้จึงมีชื่อว่า เกาะเกร็ด ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนนทบุรี, ม.ป.ป.)

ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นด้วยเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญที่มีมาแต่อดีต ซึ่งเป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ทั้งเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ชาวมอญมีลักษณะชอบเข้าวัดทำบุญ เกาะเกร็ดจึงเต็มไปด้วยวัดวาอาราม มีสถาปัตยกรรมงดงามเป็นเอกลักษณ์ แม้จะได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมานานหลายร้อยปีแล้ว แต่ยังคงมีการสืบสานวัฒนธรรมมอญอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายมอญที่เกาะเกร็ด ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีมอญเอาไว้อย่างเหนียวแน่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น เครื่องปั้นดินเผา อาหาร นาฏศิลป์ และดนตรี และอาจมีประเพณีมอญบางส่วนกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของไทยอย่างแยกไม่ออก เช่น สงกรานต์ ตักบาตรดอกไม้ ล้างเท้าพระ เป็นต้น (มติชนออนไลน์, 2558) จากสภาพ

ความเป็นอยู่และความโดดเด่นของทรัพยากรในพื้นที่เกาะเกร็ดที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อในจังหวัดนนทบุรี รู้จักกันอย่างกว้างขวางในฐานะแหล่งชุมชนคนมอญที่มีชื่อเสียง โดยมีกิจกรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนเกาะเกร็ดที่น่าสนใจคือ การปั่นเครื่องดินเผา ซึ่งเป็นวิถีชีวิตชาวมอญมาแต่อดีต อาหารพื้นเมืองที่สำคัญเช่น ข้าวแช่ ทอดมันหน่อเกลา และขนมหวานต่างๆ มีเครื่องปั้นดินเผาเป็นสินค้าประจำของเกาะเกร็ด และมีพระเจดีย์มุกตาของวัดปรมัยยิกาวาส เป็นสัญลักษณ์ประจำฝั่งหน้าของเกาะ ซึ่งเป็นโบราณสถานเก่าแก่และยังคงอนุรักษ์ศิลปะมอญไว้ เกาะเกร็ดจึงเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ที่สำคัญแห่งหนึ่ง จนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี

จากการที่ชุมชนเกาะเกร็ดมีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่โดดเด่นนี้เอง ทำให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ซึ่งแตกต่างจากในอดีต เกาะเกร็ดเป็นเพียงชุมชนเล็กๆ ของคนไทยและคนมอญที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และการเดินทางของนักท่องเที่ยวนี้เอง ที่อาจส่งผลให้ชุมชนได้รับผลกระทบต่อวิถีชีวิต เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมภายในชุมชน รวมทั้งกระแสการพัฒนาจากภายนอกที่เกิดจากการผสมผสานและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากคนในชุมชนมีการรับรู้ต่อเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง อันเป็นสิ่งที่โดดเด่น และถือเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวของชุมชน ก็อาจทำให้เกิดความเข้าใจและห่วงแหนในทรัพยากรของตนเอง อันจะก่อให้เกิดการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นตามมา ส่งผลให้คนในชุมชนได้เกิดจิตสำนึกในการช่วยกันอนุรักษ์ และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญในพื้นที่เกาะเกร็ด ประเทศไทย ผลการศึกษาที่ได้ สามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริม และจัดการการท่องเที่ยว ในการสร้างการรับรู้ของชุมชนให้ไปในทิศทางเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดการตระหนักรู้ของชุมชนเพื่อช่วยลดผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อให้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญเกาะเกร็ด ยังคงอยู่ตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

สมมติฐานของการวิจัย

การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่ทำการศึกษาในบริเวณแหล่งชุมชนชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประเทศไทย ดังต่อไปนี้ บริเวณวัดของชุมชนมอญ ได้แก่ วัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร วัดเสาธงทอง วัดไผ่ล้อม วัดฉิมพลีสุทธาวาส และบริเวณตลาดของชุมชน

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ชาวไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด บริเวณแหล่งชุมชนชาวมอญ

ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มคนมอญ ในพื้นที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลวิจัย ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

คำจำกัดความของการวิจัย

การรับรู้ คือ การที่กลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้มองเห็น ได้ยิน เกิดความรู้สึกในการรับรู้เกี่ยวกับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง

เอกลักษณ์ คือ ลักษณะเฉพาะที่มีความโดดเด่นของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งแตกต่างจากลักษณะร่วมของกลุ่มคนในชุมชนอื่น เช่น อาหารที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นขึ้นชื่อของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด คือ ทอดมันหน่อกะลา (เป็นพืชสมุนไพรตระกูลข่า) ที่ถูกนำมาดัดแปลงใส่ใน

ทอดมัน รวมถึง ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่โดดเด่นด้วยลวดลายวิจิตรอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ด้วยฝีมือชาวมอญที่เกาะเกร็ด

อัตลักษณ์ คือ ความเป็นตัวตนของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่แสดงออกถึง เชื้อชาติมอญ ภาษามอญ วัฒนธรรมมอญ และพระพุทธศาสนาของชาวมอญที่มีบทสวดเป็นภาษามอญที่มีความแตกต่างจากพระพุทธศาสนาของคนไทยและกลุ่มชนชาติอื่น

สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ สิ่งที่จับต้องได้ในเชิงวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นโบราณวัตถุ หรือโบราณสถาน ที่ใช้สื่อความหมายของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งทุกคนมองดูแล้ว มีความคิดและเข้าใจไปในทางเดียวกันว่าเป็นสถานที่ใด ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง พิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านกวางอาม่าน ที่เป็นสถานที่ผลิตผลงานภูมิปัญญาของชาวมอญที่มีเอกลักษณ์ รวมถึงพระเจดีย์มูเตาของวัดปรมัยยิกาวาส เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงและเป็นสัญลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดมาอย่างยาวนาน

การตระหนักรู้ คือการที่กลุ่มคนมอญ ได้แสดงออกซึ่งความรู้ตัว และรู้สึกสำนึกต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม ในพื้นที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีโดยอาศัยระยะเวลา เหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อม ที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดความรู้สึกนี้

ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม คือผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นหรือที่คาดว่าอาจจะเกิดขึ้นต่อสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกาะเกร็ด เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ความเจริญเติบโตของพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยว การมีระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก และความภาคภูมิใจของกลุ่มคนมอญที่เกาะเกร็ดได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงความรู้สึกของกลุ่มคนมอญที่มีต่อการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้น มีประโยชน์และเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิต ความเป็นเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย หากผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐาน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้ต่อทรัพยากรท้องถิ่นตามมา เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบทางการท่องเที่ยว

2. ทราบถึงผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

3. ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ ในการนำไปใช้กำหนดแนวทางการจัดการ ป้องกันและลดผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยั่งยืน
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบทางการท่องเที่ยว
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนักรู้
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- บริบทพื้นที่ : กลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

นิศา ชัชกุล (2554) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยปัจจัยสามประการ ได้แก่ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน โดยเป็นการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง นับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทาง

สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization หรือ IUOTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีเงื่อนไขตามหลักสากลดังต่อไปนี้ คือ 1. ต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2. ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และ 3. ต้องเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ในกรณีนั้น (Charles, 2006)

สมบัติ กาญจนกิจ (2557) กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง ไม่ได้หมายความเฉพาะการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงรื่นรมย์ดังที่ส่วนมากเข้าใจกัน แต่การท่องเที่ยวยังหมายถึงการเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมชมอุทยานแห่งชาติเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ฉะนั้นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นภาพใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ฉันทิช วรรณธอม (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นเวลาชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ในการพักผ่อน ท่องเที่ยวชม เพลิดเพลิน หรือวัตถุประสงค์ใดก็ตามที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ

พรสวรรค์ มโนพัฒนะ (2553) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ และรวมถึงการไปเยี่ยมชมอุทยาน หรือการไปร่วมประชุม แต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพเป็นหลักฐานไปทำงานประจำหรือหารายได้ หรือเรียนหนังสือ หรือไปพำนักอยู่เป็นถาวร

การท่องเที่ยว จึงหมายถึง การเดินทางจากที่พักอาศัยของตนเองไปยังสถานที่อื่นด้วยความสมัครใจของตนเอง เพื่อเป็นการทำกิจกรรมพักผ่อน พักค้างชั่วคราว เยี่ยมญาติ หรือวัตถุประสงค์อื่นใดที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือแสวงหารายได้โดยเด็ดขาด

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

พรสวรรค์ มโนพัฒนา (2553) ได้กำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ดังต่อไปนี้ ได้แก่

1. ผู้มาเยือน (Visitors) หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม
2. การขนส่ง (Transportation) หมายถึง ยานพาหนะที่นำนักท่องเที่ยวไปสู่จุดหมายปลายทาง
3. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Tourist attraction) หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจให้ผู้คนเดินทางมาท่องเที่ยวหรือเยี่ยมชม
4. แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว (Tourism motivation) หมายถึง เหตุผลหรือสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยว
5. ปัจจัยสนับสนุนทางการท่องเที่ยว (Factors support on tourism) หมายถึง ปัจจัยอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายในได้แก่ 1.) โครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว 2.) ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว 3.) ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกในการเข้าเมือง 4.) สินค้าที่ระลึก 5.) การโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ 6.) ภาพลักษณ์ของประเทศ ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ 1.) สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก 2.) ความนิยมในการท่องเที่ยว 3.) การขยายเส้นทางคมนาคม 4.) การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง

นอกจากนี้ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอันเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวคือทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว
2. บริการการท่องเที่ยว บริการที่รับรองการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดความสนใจได้เช่นกัน ซึ่งการบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์การท่องเที่ยว ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมการในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งในกระบวนการจัดการได้รวมถึงการส่งเสริมและการพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

ซึ่งองค์ประกอบการท่องเที่ยว ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวของผู้มาเยือนไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อเยี่ยมชมทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์สู่ชุมชน และนำมาซึ่งรายได้เข้าสู่ประเทศ เอกลักษณะ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น จึงถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการท่องเที่ยว เพราะถือเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาในชุมชน โดยที่การเดินทางของนักท่องเที่ยว นี้ อาจจะทำให้เกิดผลกระทบตามมาสู่ชุมชนท้องถิ่นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางลบและทางบวก

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเดินทางท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนคาดหวังที่จะได้รับและสัมผัสกับประสบการณ์การท่องเที่ยว และเป็นสิ่งสำคัญในลำดับแรกๆ ที่ผู้มาเยือนนึกถึง รวมถึงเป็นจุดหมายปลายทางในการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวของผู้มาเยือน จากการพัฒนาทวนวรรณกรรมได้มีผู้ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ดังต่อไปนี้

อิสริยา เลหาดีรานนท์ (2552) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ว่าหมายถึง สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ตั้งแต่ในระดับท้องถิ่น จนถึงระดับภูมิภาค และระดับโลก อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ โดยสิ่งเหล่านั้นจะต้องมีความงดงามแปลกตา มีความสำคัญหรือมีคุณค่า รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตอันดีงามที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมอันทรงคุณค่า และมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ ก็ถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่ได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ ทำเลที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว โดยทั่วไปแล้วทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีความสวยงามแปลกตาตามสภาพทางภูมิศาสตร์และธรณีวิทยา เช่น การกระทำของกระแสน้ำและคลื่นบริเวณชายฝั่ง รวมทั้งพื้นที่ที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งธรรมชาติจนเกิดความสวยงามร่มรื่น ทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้ได้แก่ ภูเขา ถ้ำ อุทยานแห่งชาติ
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์แต่ละกลุ่มหรือชุมชนได้สร้างขึ้น ประดิษฐ์คิดค้น และยึดถือปฏิบัติกันเป็นระยะเวลายาวนาน

ทรัพยากรประเภทนี้แบ่งออกเป็น ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน และประเภท ศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และกิจกรรมต่าง ๆ

นอกจากนี้ มนัส สุวรรณ (2532) ได้จำแนกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไป โดย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะ คุณค่าและความสนใจของนักท่องเที่ยว ประกอบดังต่อไปนี้

1. ประเภทธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและเกิดขึ้นเองตาม ธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ถ้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ วน อุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล ความงามของปะการังและสัตว์น้ำใต้ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ อ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง) ตัวอย่างเช่น ดอยอินทนนท์ ภูกระดึง ถ้ำเชียงดาว น้ำตกเอราวัณ หาดพิทยา และเกาะเสม็ด เป็นต้น

2. ประเภทประวัติศาสตร์โบราณวัตถุโบราณสถานและศาสนา หมายถึง แหล่ง ท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม ตัวอย่างเช่น อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ปราสาทหินพิมาย และอนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจัน เป็นต้น

3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะอีกทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและ ได้ถ่ายทอดเป็นมรดกสืบต่อกันมาประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดง ศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา สวนสนุก สวนสัตว์ กิจกรรมการพายเรือ ขี่ จักรยานภูเขา และล่องแก่ง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัด สุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ งานผลไม้จังหวัดจันทบุรี และสวน สนุกต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวคือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเกิดความ สนใจต้องการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็ทรัพยากรทางธรรมชาติ อันได้แก่สิ่งที่ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติตั้งอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ หรือทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น อัน ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถาน หรือสิ่งก่อสร้างต่างๆที่มีคุณค่าทางศิลปะ และทางประวัติศาสตร์ รวมไปถึง ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดจากบรรพบุรุษได้สร้างและ

ถ่ายทอดไว้ให้จนถึงคนรุ่นปัจจุบันได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางจิตใจ อย่างยิ่งที่ควรต้องรักษาเพื่อให้ทรัพยากรยังคงอยู่สืบไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยั่งยืน

ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกิดขึ้นจากการรับรู้ผลกระทบทางการท่องเที่ยวแบบมหาชนที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้นักวิชาการทั่วโลกได้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการแก่ผู้มาเยือน แนวคิดดังกล่าวจึงถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม และเกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าที่สุด

ในการประชุม Global'90 ปี 2553 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าหมายถึง “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลัง” (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552)

องค์การ Eastern Caribbean States (OECS) ได้ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การใช้ประโยชน์สูงสุดในทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและการเลี้ยงดูตนเอง เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้มาเยือนและเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่น (พิทยะ ศรีวิวัฒนสาร, 2554)

UNWTO (2005) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบัน และอนาคต เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นในการปกป้องรักษาทรัพยากรเพื่อคงความเป็นประโยชน์ไว้ในระยะยาว

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2561) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความจำเป็นและรองรับสถานะในอนาคต ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพ ความปลอดภัย และสุนทรียภาพ โดยมีการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าสมเหตุสมผล สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ อัตลักษณ์ท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน และสุนทรียภาพ เพื่อการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยศิลปากร (2552) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือการท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลัง และสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและความงามทางสุนทรียภาพโดยที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศได้เป็นอย่างดี

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาที่สนับสนุนค่านิยมให้มีมาตรฐานการบริการสุขภาพอนามัยของนักท่องเที่ยวอย่างไม่ฟุ่มเฟือย อยู่ในขีดความสามารถของระบบนิเวศจะรองรับได้ โดยคำนึงถึงความสามารถในการสนองความต้องการในปัจจุบันและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก รวมทั้งมีการจัดการทรัพยากรต่างๆ อย่างสมดุลสอดคล้องกับหลักนิเวศวิทยาในปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ยังกล่าวถึงลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไว้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทุกแห่ง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อการจัดการการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจอย่างยั่งยืนยาว
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงถือเป็นการท่องเที่ยวที่มีแนวทางการพัฒนาและมีแบบแผนการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรในพื้นที่ โดยมีการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงวัฒนธรรมชุมชนให้คงอยู่ เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมในปัจจุบันและในอนาคต

หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นกระแสแนวความคิดหลักของโลก และได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ โดยหลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะต้องมีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว และมีการกระจายผลประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างใกล้ชิด (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ม.ป.ป.) จากหลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืนเมื่อนำมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแล้ว ได้มีนักวิชาการกำหนดหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ดังนี้ (เลิศพร ภาระสกุล, 2555)

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำธุรกิจระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไป และการลดของเสียจะช่วยเลี้ยงค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดทำลายอีกด้วย
6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชาชนและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีการปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริหารการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

นอกจากนี้ เศกสรรค์ ยงวานิชย์ (2555) ได้มีการกล่าวถึงหลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพิ่มเติมอีก 2 ประการ ดังนี้

11. กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถอยู่ได้ กิจกรรมการบริการต้องมีกำไรและจะต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ

12. ต้องมีการจัดการที่ดีในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวยังคงรักษาศักยภาพการดึงดูดใจไว้ไม่เสื่อมคลายและมีการควบคุมคุณภาพของสถานที่ท่องเที่ยว

ซึ่งหลักการเพื่อความยั่งยืนนี้สามารถนำไปใช้กับทุกรูปแบบของกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกิจการสถานประกอบการ ตลอดจนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาและรูปแบบที่เสนอให้เป็นตัวเลือก ซึ่งในที่นี้รวมถึงการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่ต้องการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ดังนั้นหลักการและการเข้าใจความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่คนในชุมชน ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยวเอง จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจ (พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์, 2553)

หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงถือเป็นแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เจ้าบ้านและผู้มาเยือน รวมถึงเพื่อให้เกิดการ

อนุรักษ์รักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของสังคมและชุมชน ในการใช้น้ำทรัพยากรเหล่านั้นมาพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้คงอยู่สืบต่อไปถึงชั่วลูกชั่วหลาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน

ความหมายการท่องเที่ยวชุมชน

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า ชุมชน ว่าหมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ที่มีคนอาศัยอยู่มาก

สนธยา พลศรี (2547) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันเป็นครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นที่มีความหมายสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน

ปรีชา วงศ์ทิพย์ (2555) กล่าวว่า ชุมชน คือถิ่นฐานที่เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ และมีความเกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์ และระบบความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งอาศัยความเอื้ออาทรความผูกพัน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นเครื่องมือการดำเนินชีวิตที่มีร่วมกัน

การท่องเที่ยวชุมชนจึงเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงบริบทและอัตลักษณ์ที่เป็นตัวตนที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งชุมชนได้ร่วมกันค้นหาอัตลักษณ์นั้นและนำมาสร้างเป็นจุดขายให้กับพื้นที่นั้นๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตชุมชน ทำให้เป็นโอกาสในการประชาสัมพันธ์ชุมชน เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้แก่ชุมชน ผลักดันให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรรวมทั้งอนุรักษ์เผยแพร่ วัฒนธรรม ประเพณี ที่ดีงามของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก (ศราวดี ฝิวแดง, 2558)

วีระพล ทองมา และประเจต อำนาง (2547) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชนว่าเป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนเอง

พิมพ์ระวี โรจนรุ่งสัจด์ (2553) กล่าวสรุปการท่องเที่ยวชุมชน ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการ ทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง และชาวบ้านทุกคน

เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวที่วุ่นๆ มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชนนี้มีจุดขายที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การอนุรักษ์ รวมถึงการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานเพื่อผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

นอกจากการท่องเที่ยวชุมชนแล้ว สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - based tourism) ซึ่งต่างออกไปจากการท่องเที่ยวชุมชน ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน ที่สำคัญคือชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน มีการจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน

ประมาณ เทพสงเคราะห์ (2553) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือความพยายามของชุมชนเองที่จะสร้างอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่ทางสังคมของชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ในการกำกับดูแลและรักษาทรัพยากรต่างๆของชุมชนที่มีอยู่ มีการกำหนดทิศทางการจัดการโดยชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิในการจัดการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนโดยรวม

โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนนั้นมีหลักการในการจัดการดังต่อไปนี้ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ม.ป.ป.)

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

โดยความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือชุมชนจะต้องมีความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว กระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและประสบการณ์ที่แตกต่าง ซึ่งการท่องเที่ยวจะเป็นส่วนหนึ่งให้ชุมชนได้รับรู้และเข้าใจบทบาทในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของตนอีกด้วย

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวชุมชน คือการท่องเที่ยวที่เกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มชุมชน โดยมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ตัดสินใจ และได้รับผลประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวชุมชนต่างจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในลักษณะของการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะดำเนินการบริหารจัดการด้วยตัวชุมชนเองเป็นหลัก แต่การท่องเที่ยวชุมชนนั้นไม่จำเป็นต้องดำเนินการโดยชุมชนเป็นหลัก แต่ไม่ว่าจะลักษณะใดชุมชนจะต้องมีส่วนได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวคือสภาพการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ของสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ จนเกิดเป็นสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวก หรือด้านลบจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว แต่ส่วนมากแล้วจะพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในหลายๆ แห่ง มักประสบปัญหาในผลกระทบด้านลบเป็นส่วนใหญ่ เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน จึงพบได้ว่าทรัพยากรทางธรรมชาติได้เสื่อมโทรมลง ความโดดเด่นทางเอกลักษณ์ ประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นถูกเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่นั่นด้อยคุณค่าลง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความตั้งใจในการเดินทางมาเที่ยวขมน้อยลง

ดร.ชนี เอมพันธ์ (2547) ได้จำแนกลักษณะของผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาตามกิจกรรมต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. ผลกระทบด้านชีว-กายภาพ (Biological-physical impacts) คือ การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อองค์ประกอบชีวภาพ ได้แก่ สัตว์ป่า พืชพันธุ์ สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในระบบนิเวศ และองค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ผลกระทบด้านบวก จึงได้แก่ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การสร้าง

ประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อกลไกทางธรรมชาติควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว การเกิดความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาแนวทางการแก้ไขผลกระทบเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในสภาพที่ดี ส่วนผลกระทบทางลบ ได้แก่ การเกิดมลพิษในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมลพิษทางสายตา การสูญเสียสภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และทางการเกษตรจากการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงการรบกวนระบบนิเวศและการแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในพื้นที่ธรรมชาติ และการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยว

2. ผลกระทบด้านจิตวิทยา (Psychological impacts) เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประสบการณ์การท่องเที่ยวและความพึงพอใจจากการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือนเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้น ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านจิตวิทยาจึงเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นไปยังตัวนักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาถึงกระบวนการเกิดผลกระทบและสาเหตุที่สำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ดังนั้นผลกระทบด้านบวกจึงได้แก่ การเกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมที่น่าสนใจและสอดคล้องกับพื้นที่ มีการวางแผนในการจัดพื้นที่เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ส่วนผลกระทบทางลบ ได้แก่ เกิดความแออัดและการขัดแย้งของกิจกรรมระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยว เกิดการสูญเสียประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น

3. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic impacts) หมายถึงสภาพความเป็นอยู่ทั้งทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ที่มีผลมาจากสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ จากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่นทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ หรืออาจเรียกได้ว่าผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่น สามารถจำแนกออกได้ 2 ลักษณะคือ

1.) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic impact) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีผลสู่เศรษฐกิจของสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

หรือส่งผลให้ประชาชนท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้นหรือแย่ลง โดยการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ใช้การ
 ท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือนำไปสู่รายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนั้นผลกระทบด้านบวก จึงได้แก่ การ
 เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของพื้นที่และการเก็บภาษีเข้าสู่รัฐ เกิดการ
 ขยายตัวของภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและช่องทางประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เกิดการ
 สร้างอาชีพและสร้างงาน ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวและมีความหลากหลาย
 ของสินค้าและบริการ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับการ
 ท่องเที่ยว เกิดการกระตุ้นการผลิตของชุมชน ช่วยลดปัญหาดุลชำระเงินระหว่างประเทศ ส่วน
 ผลกระทบด้านลบ ได้แก่ เกิดปัญหารายได้เป็นฤดูกาลแก่ชุมชนท้องถิ่นเกิดภาวะว่างงานนอกฤดูกาล
 ท่องเที่ยวและเกิดปัญหาการนำเข้าแรงงานจากต่างชาติ อัตราค่าบริการเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก
 และบริการต่างๆเพิ่มสูงขึ้น ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นไปอยู่กับกลุ่มทุน หรือคนภายนอกชุมชน
 ตลอดจนความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ ปัญหาราคาสินค้าและค่าครองชีพที่สูงขึ้นและปัญหา
 ราคาที่ดินสูงขึ้น เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการจัดระเบียบและดูแลทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่โดยที่พื้นที่
 ไม่ได้รับประโยชน์ตอบแทน การแข่งขันสูงทางธุรกิจเกิดการขัดผลประโยชน์ สินค้าพื้นบ้านกลายเป็น
 การผลิตเพื่อสนองตอบการท่องเที่ยวทำให้ขาดความประณีตและคุณภาพลดลง

2.) ผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิต หมายถึงการพัฒนาการ
 ท่องเที่ยวที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งการ
 เปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจส่งผลให้ระบบสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เปลี่ยนแปลงไป มีรายได้
 และกำลังซื้อที่มากขึ้น การรับรู้ข่าวสารและการไหลของวัฒนธรรมต่างชาติ ซึ่งสามารถก่อให้เกิด
 ผลกระทบได้ทั้งทางบวกและทางลบ ดรรชนี เอ็มพันด์ (2547) ได้จำแนกผลกระทบออกเป็น 3
 ลักษณะ ประกอบด้วย

ผลกระทบด้านสังคม คือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสังคม โดยที่การ
 พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของหลายพื้นที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนรูปแบบทางสังคมอย่างเห็นได้
 ชัดเจน เป็นผลต่อเนื่องมาจากผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อความ
 ต้องการต่างๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงอาชีพจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมเมือง และการผูกติดรายได้
 ระหว่างอาชีพต่างๆ กับการท่องเที่ยว ทำให้บางสมาชิกบางส่วนในสังคมไม่พร้อม หรือไม่ต้องการใน
 การปรับเปลี่ยนดังกล่าว นอกจากนี้ยังทำให้สังคมขาดความเอื้อเฟื้อ มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน
 จากการท่องเที่ยวให้มากที่สุด เพื่อสร้างให้เกิดรายได้ต่อตนเองมากกว่าการเลี้ยงชีพและดำรงชีวิตตาม

อัตรภาพ ซึ่งอาจส่งผลในเรื่องต่างๆ เช่น เกิดการกระจายผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรม เกิดการแก่งแย่งทรัพยากรต่างๆ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การแย่งนักท่องเที่ยวของธุรกิจที่เกี่ยวข้องของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการกระจายผลประโยชน์ต่างๆ อย่างไม่เป็นธรรม และไม่เท่าเทียม จนเกิดการบาดหมาง อันจะทำให้เกิดการล่มสลายของชุมชนการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนเดิมและชุมชนใหม่ รวมถึงการเกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่นการเกิดอาชญากรรม/โสเภณี/การเอาเปรียบนักท่องเที่ยว และโรคระบาดที่เดินทางมาจากการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่

ผลกระทบด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต คือการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของสังคมท้องถิ่นจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยว เช่น การแต่งกาย การบริโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การเกิดค่านิยมเรื่องความเจริญของสังคมและบุคคล และผลจากการเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมถึงความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ที่เกิดจากความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นในเรื่องของวิถีความคิด ความเชื่อ ที่ก่อให้เกิดประเพณี หรือการกระทำบางอย่าง ของชุมชนที่นักท่องเที่ยวอาจไปลบหลู่ ดูหมิ่น รวมถึงการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสม และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไป ส่งผลต่อความรู้ไม่พอใจและแสดงอาการต่อต้านนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การลดคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและสามารถหาซื้อได้ด้วยเงินมากกว่าความเหมาะสมของเงื่อนไขเวลา ฤดูกาล และปรากฏการณ์พิเศษต่างๆ ในชุมชน ก็ทำให้คุณค่าของวัฒนธรรมนั้นๆ ลดค่าลงไป กลายเป็นเพียงสินค้าทางการท่องเที่ยว

ผลกระทบด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น คือการเปลี่ยนแปลงทำลาย และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของชุมชน เพื่อสนองตอบต่อการท่องเที่ยวมากเกินไปจนขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่และการฟื้นคืนของทรัพยากร อันได้แก่การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น จากเดิมที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรกรรม แต่เมื่อการท่องเที่ยวได้เข้ามาสู่พื้นที่ กลายเป็นสถานที่ตั้งของสถานที่พัก อาคารต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและเป็นการใช้ทรัพยากรดินและที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ และการเกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร โดยที่การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปสู่พื้นที่ทำให้เกิดการแก่งแย่งการใช้ทรัพยากรเพื่อตอบสนองกิจกรรม

ทางการท่องเที่ยวจนเกิดความขัดแย้งขึ้น เช่น การต้องการใช้น้ำในภาคเกษตรกรรมกับการต้องการใช้น้ำในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น รวมถึงการเกิดมลพิษ (เสียง/ดิน/น้ำ/ขยะมูลฝอย/สภาพภูมิทัศน์) ที่เกิดขึ้นจากการขาดการจัดการที่ดีส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นที่ต้องแบกรับปัญหาต่างๆ เนื่องจากเป็นผู้อาศัยในพื้นที่ แต่ในขณะที่นักท่องเที่ยวอาจได้รับผลกระทบเพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น และมลพิษเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนท้องถิ่นเป็นระยะเวลานานและอาจมีความต่อเนื่องสู่กระทบอื่นๆ

สรุปได้ว่า ผลกระทบทางการท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมของสิ่งแวดล้อมชุมชนแตกต่างไปจากเดิม อันก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางด้านบวก และด้านลบ ซึ่งต้องยอมรับว่าหากเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่โตขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดผลกระทบตามมา ดังนั้นจึงต้องมีแนวทางในการจัดการเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ สามารถจัดการลดผลกระทบด้านลบให้ได้น้อยที่สุด และเกิดผลกระทบด้านบวกให้มากที่สุด อันจะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม

ผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรมเป็นผลกระทบด้านหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงคือคนในชุมชนทำให้ส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมตามมา ซึ่งนักวิชาการได้สรุปถึงผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมไว้ดังต่อไปนี้ (Sherwood, 2007; คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และกฤติกา สายณะรัตน์ชัย, 2561)

1. ผลกระทบเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเจริญของชุมชนเมื่อมีการท่องเที่ยวเข้าถึง เช่น การมีระบบสาธารณูปโภค การมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน การมีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เพียบพร้อม รวมไปถึงการมีสนามบิน ร้านค้า และห้องสมุด

2. ผลกระทบต่อความภาคภูมิใจของคนในชุมชน เมื่อชุมชนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก ทุกคนเห็นความสำคัญและสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และศิลปวัฒนธรรมที่งดงามของพื้นที่นั้นๆ

3. ผลกระทบต่อความรู้สึกของคนในชุมชน คนในชุมชนรู้สึกว่าการท่องเที่ยวเข้ามามีประโยชน์อย่างน้อยเพียงไร รู้สึกว่าได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการท่องเที่ยว สูญเสียความ

เป็นเอกลักษณ์ วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นหรือไม่ คนในชุมชนมีตัวตนหรือไม่ ชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด

4. ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคล จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามา มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่มากน้อยเพียงใด การจราจรคับคั่งหรือไม่ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน เปลี่ยนไปหรือไม่ การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตมากน้อยเพียงใด อาชีพเดิมของคนในท้องถิ่นยังคงอยู่หรือไม่

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557) กล่าวว่า เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยว เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และก่อผลกระทบ โดยตรงต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งด้านผลบวกและผลลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยได้อธิบายผลกระทบการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคมและวัฒนธรรมไว้ดังนี้

ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคมทางบวก ได้แก่ 1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่น 2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่น 3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของชุมชนท้องถิ่น 4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวของชุมชนท้องถิ่น 5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น 6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความสามัคคีแก่ชุมชนท้องถิ่น 7. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น 8. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างการศึกษาแก่ชุมชนท้องถิ่น 9. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชนท้องถิ่น

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคมทางลบ ได้แก่ 1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของสังคมชุมชนท้องถิ่น 2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความผูกพันของครอบครัวของชุมชนท้องถิ่น 3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคมของชุมชนท้องถิ่น 4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยอันดีของชุมชนท้องถิ่น 5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมทางบวก ได้แก่ 1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจของวัฒนธรรมประเพณีแก่ชุมชนท้องถิ่น 5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการร่วมมือร่วมใจในการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอันดีระหว่างชุมชนท้องถิ่น 7. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายงานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมทางลบ ได้แก่ 1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน 2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วแก่ชุมชนท้องถิ่น 4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการลดคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น 5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการลดคุณค่างานศิลปหัตถกรรมของชุมชนท้องถิ่น 6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการทำลายศิลปวัตถุของชุมชนท้องถิ่น

สรุปได้ว่า ผลกระทบการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นผลกระทบที่เกิดจากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น โดยมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตของชุมชน รวมถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือคนในชุมชนมากกว่า นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชม ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาความตระหนักรู้ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด เพื่อแก้ไขและลดปัญหาในชุมชน/สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

ความหมายของการรับรู้

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ เพื่อศึกษาถึงระดับการรับรู้ของชุมชน ที่มีต่อทรัพยากรทางวัฒนธรรมของตนเอง อันได้แก่ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่ง

เป็นลักษณะเฉพาะถิ่นที่สร้างความเจริญงอกงามให้แก่สังคมและชุมชน สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกันของคนในพื้นที่จนกลายเป็นลักษณะเฉพาะร่วมกันของชุมชน ที่ได้แสดงตนให้คนภายนอกได้รับรู้และเข้าใจ การรับรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนในชุมชน ได้เกิดความรู้สึกรับรู้ เข้าใจ ในเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม จนเกิดความตระหนักและห่วงแหนในทรัพยากรทางวัฒนธรรมของตนเอง จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ดังต่อไปนี้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลมีการเลือกสรร จัดระเบียบ และตีความเกี่ยวกับสิ่งกระตุ้น โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ การได้เห็น ได้กลิ่น ได้ยิน ได้รสชาติ และได้รู้สึก เพื่อสร้างภาพที่มีความหมายออกมา (Schiffman, 2007; จิระวัฒน์ อนุวิชานนท์, 2554)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และพรภัทรวดี วงศ์ปันทะนัน (2557) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ (Perception) ว่าหมายถึงการที่แต่ละบุคคลมีการเลือก การประมวล และการตีความเกี่ยวกับตัวกระตุ้นออกมาให้ความหมายและได้ภาพที่มีเนื้อหา โดยเริ่มตั้งแต่การมีสิ่งเร้ามากระทบกับอวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า และส่งกระแสประสาทไปยังสมองเพื่อการแปลความหมาย และการแปลความหมายนี้เองทำให้บุคคลเกิดการรับรู้และเข้าใจได้

ลักขณา สริวัฒน์ (2544) ให้ความหมายการรับรู้ หมายถึง การเกิดสัมผัสอย่างมีความหมาย และเป็นประสาทสัมผัสเกิดการสัมผัสขึ้น และตีความแห่งการสัมผัสได้รับออกมาเป็นหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายอันเป็นสิ่งที่รู้จักและเข้าใจกัน และในการแปลความหมายของการสัมผัสนั้นจำเป็นที่อินทรีย์จะต้องใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม ดังนั้นหากคนเราไม่มีความรู้เดิมหรือสัมผัสเรื่องนั้นๆ ไปก็จะไม่มีการรับรู้ในสิ่งนั้น ๆ แต่จะเกิดเฉพาะการสัมผัสกับสิ่งเร้าเท่านั้น

เต็มศักดิ์ คทวณิช (2546) ได้นิยามความหมายของการรับรู้ว่าหมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายที่เกิดขึ้นภายหลังร่างกายรับสัมผัสจากสิ่งเร้า ซึ่งการรับรู้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล และในการตอบสนองพฤติกรรมใดๆ ของบุคคลจะขึ้นจะขึ้นอยู่กับการรับรู้สภาพแวดล้อมและความสามารถในการแปลความหมายของสภาพแวดล้อมนั้น

อุบลวรรณ ภาวนันท์ (2554) ให้ความหมายการรับรู้และการรับรู้ คือ การที่อวัยวะรับความรู้สึกมีหน้าที่รับรู้ข้อมูลที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา ส่งผ่านเส้นประสาทขึ้นสู่สมองข้อมูลจะอยู่ในรูป 7 ของพลังงานต่าง ๆ เช่น ความร้อน แสง เสียง ฯลฯ อวัยวะรับความรู้สึกแต่ละชนิดจะรับพลังงานได้เฉพาะ เช่น ตารับแสง หูรับเสียง ผิวหนังรับอุณหภูมิ สัมผัส ฯลฯ ข้อมูลเร้าอวัยวะรับความรู้สึกให้แปรพลังงาน

เหล่านี้เป็นกระแสประสาทเดินทางสู่สมองจะเกิดความรู้สึก เช่น มองเห็น ได้ยิน นั่นคือการรับรู้จึงเป็น ขบวนการรับรู้

นิตยา สุภาภรณ์ (2552) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ (Perception) ว่าหมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้สึกและแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งเร้าที่รับเข้ามา ผ่านการ วิเคราะห์โดยอาศัยความจา ความรู้ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ออกมาเป็นความรู้ความ เข้าใจ ดังแสดงใ้

ผู้วิจัยจึงขอสรุปความหมายของการรับรู้เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการตีความหมายจากการสัมผัสเกี่ยวกับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทาง วัฒนธรรมผ่านอวัยวะการสัมผัส ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด เพื่อแสดงออกถึงความเข้าใจ ความ เปรียบเทียบและประเมินค่าในสิ่งที่สัมผัสนั้นๆ

กระบวนการรับรู้

การรับรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการตั้งแต่การสัมผัสด้วยระบบประสาทต่างๆ ของมนุษย์ (Sensation) การรับรู้ (Perception) ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถระบุสิ่งที่สัมผัส และการรู้หรือ ตระหนักรู้ (Cognition) ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถเปรียบเทียบและประเมินคุณค่าของสิ่งที่สัมผัสได้ (วิมลสิทธิ์ หรยางกุล, 25541; สุธี เมฆบุญส่งลาภ, 2559)

แต่หากพิจารณาความหมายรับรู้ในแง่พฤติกรรม วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ (2549) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการมีสิ่งเร้าเข้าไปเร้าอินทรีย์แล้ว ทำให้ อินทรีย์เกิดการตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น โดยการรับรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตามลำดับต่อไปนี้

1. สิ่งเร้าเข้ามากระทบ อวัยวะสัมผัสของเราซึ่งอาจเป็น หู ตา จมูก ลิ้น และกาย อย่างไม่อย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง
2. กระแสประสาทสัมผัสก็จะวิ่งไปยังระบบประสาทส่วนกลางซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ สมอง
3. มีการแปลความหมายออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยความจำความรู้ เดิม (Past knowledge) ประสบการณ์เดิม (Past experiences) ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่ว่ามีมาก น้อยแค่ไหน ถ้าบุคคลใดมีความจำดี การเร้าใหม่จะทำให้รับรู้ได้เร็วและชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความต้องการ ค่านิยม ทักษะคติ และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไปด้วย

ในขณะที่ ลักขณา สิริวัฒน์ (2544) กล่าวว่ากระบวนการรับรู้เริ่มจากการสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสที่มีต่อสิ่งเร้าและมีการแปลความหมายจากประสบการณ์เดิมจนเกิดอาการตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น การตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัย คือ ประสบการณ์ที่ผ่านมา ความต้องการและความสนใจในขณะนั้น สภาพแวดล้อมและลักษณะของสิ่งเร้าที่มาเร้า

เช่นเดียวกับ สุวรี ศิวะแพทย์ (2549) กล่าวว่า กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดต่อเนื่องจากการรู้สึก เมื่อประสาทรับความรู้สึก ได้รับการกระตุ้นและส่งผลผ่านข้อมูลนั้นไปยังระบบประสาทที่เกี่ยวข้องเพื่อแปลความ ซึ่งในส่วนนี้อาจมีประสบการณ์หรือความรู้เดิมในส่วนของความจำเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อันส่งผลต่อการรับรู้

นอกจากนี้การรับรู้ทางสังคมก็เป็นกระบวนการการรับรู้อย่างหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกและเข้าใจบุคคลที่อยู่รอบตัวเรา เมื่อคนเรามีการปฏิสัมพันธ์กันย่อมเกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อกันซึ่งอาจเป็นได้ทั้งทางบวก เช่น ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความพอใจ หรืออาจเป็นทางลบ เช่น หน้าตาบูดบึ้ง ไม่พอใจ หันหนีจากบุคคลอื่น อาจเป็นการรับรู้ในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล บางครั้งเป็นการรับรู้ปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งการรับรู้เหล่านี้ ต้องอาศัยการตีความ และการวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อที่จะเข้าใจบุคคลและสังคม (วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ, 2549)

สรุปได้ว่ากระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการของการเกิดความรู้สึกในการรับสิ่งเร้าภายนอกผ่านทางอวัยวะที่สามารถรับสัมผัสได้ ไม่ว่าจะเป็น ตา หู จมูก ลิ้น และทางกาย ซึ่งสิ่งเร้าที่ได้รับเข้ามานั้นจะทำให้ระบบประสาททำงานร่วมกับประสบการณ์เดิมต่างๆ ที่บุคคลเคยสะสมมา กลั่นกรองก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิด ตีความ และตระหนักต่อสิ่งเร้านั้นๆ ในที่สุด กระบวนการเหล่านี้จึงเรียกว่า กระบวนการของการรับรู้นั่นเอง

ซึ่งในงานวิจัยนี้ถือว่าเป็นกระบวนการรับรู้ทางสังคม เนื่องจากการศึกษาการรับรู้ในกลุ่มบุคคลมอญ รวมถึงปรากฏการณ์และสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ดที่หล่อหลอมให้เกิดการตีความและเข้าใจในเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน และหากชุมชนเกิดการรับรู้และเข้าใจในเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองแล้วนั้น อาจจะทำให้เกิดความตระหนักรู้ ในการมองเห็นคุณค่า และเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมตามมา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนักรู้

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่าตระหนักไว้ว่า รู้ประจักษ์ชัด, รู้ชัดแจ้ง.

เจริญ โนภีระ (2553) ให้ความหมายของความตระหนักไว้ว่า ความตระหนักเป็นความรู้ที่ประจักษ์ชัดหรือความรู้ชัดเจน เป็นความสำนึก เป็นความรู้ตัวเป็นความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่ประสบในสภาพแวดล้อมที่ดำรงอยู่ เป็นความรู้สึกหรือความสำนึกหาเหตุผลในพฤติกรรมที่ได้กระทำไปทุกครั้ง เป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดและความปรารถนาต่างๆ ต่อสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง การกระทำที่แสดงว่า จำได้ มีการรับรู้ การมีความรู้หรือมีความสำนึก การรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบคุณค่า การเอาคุณค่ามาสร้างชัดเจน ลักษณะนิสัยประจำตัว

วิมลพรรณ อภาเวท และฉันทนา ปาปัดถา (2554) กล่าวว่า ความตระหนักหมายถึง การแสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในอันเนื่องมาจากบุคคลเคยมีประสบการณ์ เคยรับรู้สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยระยะเวลา ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดความตระหนักต่อสิ่งนั้นๆ

หทัยรัตน์ มาประณีต และเป็ญจรัศม์ มาประณีต (2553) ได้สรุปความหมายของความตระหนักว่าหมายถึง การรับรู้และเกิดจิตสำนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ต่อกลุ่มคน หรือต่อสังคม อาจเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความกังวลหรือความชื่นชม และในที่สุดอาจส่งผลถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล กลุ่มคน หรือสังคมหรือไม่ก็ได้

วิมลพรรณ อภาเวท และฉันทนา ปาปัดถา (2554) กล่าวว่า ความตระหนักหมายถึง การแสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในอันเนื่องมาจากบุคคลเคยมีประสบการณ์ เคยรับรู้สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยระยะเวลา ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดความตระหนักต่อสิ่งนั้นๆ

นอกจากนี้ มนัส สุวรรณ (2532) ได้กล่าวถึง ความตระหนัก ว่าเป็นความรู้ที่ประจักษ์ชัดหรือความรู้ชัดเจน มี 4 ประการ คือ 1. รู้จริง/ซาบซึ้ง (Appreciation) เน้นเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องที่สนใจ รู้ซึ่งว่าอะไรถูกและอะไรเป็นผลเสีย 2. มีความรัก ห่วงแทน เน้นในสิ่งที่เข้าใจอย่างซาบซึ้งว่าเป็นสิ่งที่ถูก เป็นสิ่งที่ดีเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ต่อคนและส่วนรวม 3. มีความวิตกห่วงใยว่าจะมีผลกระทบ ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและสังคม 4. ทำจริง ปฏิบัติจริง ไม่ได้เน้นว่าต้องทำ แต่เป็นในกรณี

ทำได้หรือเป็นไปได้ ทุกคนมีความสามารถ ที่จะทำกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้นปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถทำจริงหรือปฏิบัติจริงได้โดยตรง ก็สามารถทำจริงหรือปฏิบัติจริงโดยทางอ้อมปรากฏในรูปแบบต่างๆ ได้

ผู้วิจัยจึงขอสรุปความหมายของการตระหนักรู้ ว่าหมายถึง ความรู้ตัว หรือความรู้สึกสำนึกในสิ่งต่างๆ ที่ได้ประสบพบเจอในสิ่งแวดล้อมที่อาศัย ซึ่งการตระหนักรู้ จะแสดงให้เห็นบุคคลได้เข้าใจอย่างชัดเจนว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำ หรือสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก อย่างชัดเจน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลและสังคม การตระหนักรู้จึงมีความลึกซึ้งมากกว่าการรับรู้ เนื่องจากการรับรู้เป็นเพียงความรู้สึกที่ได้รับรู้และตีความเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด เกาะเกร็ด ประเทศไทย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ความหมายของเอกลักษณ์

จากเอกสารประกอบสัมมนาเรื่อง เอกลักษณ์ของชาติกับการพัฒนาชาติไทย กล่าวว่า เอกลักษณ์ เป็นคำใหม่ ซึ่งยังไม่ปรากฏในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 แต่เป็นคำที่เกิดจากการรวมของคำว่า เอก กับ ลักษณะ หรือ ลักษณะ คำแรกแปลตรงๆว่า หนึ่ง,ตัวเดียว,ลำพังตัว,เปลี่ยว,โดดเดี่ยว,สำคัญ,ที่หนึ่ง,พิเศษ,เฉพาะ,เด่น,ดีเลิศ ส่วนคำหลังแปลว่า เครื่องแสดงสิ่งหนึ่งให้เห็นว่าต่างจากอีกสิ่งหนึ่งหรือ คุณภาพ,ประเภท เมื่อรวมกันเป็นคำใหม่ จึงน่าจะหมายถึง ลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะอันเป็นเครื่องแสดงว่าสิ่งหนึ่งแตกต่างจากสิ่งอื่น (จากบรรณธิการ, 2524)

ปัจจุบันตามราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่าเอกลักษณ์ ไว้ว่า ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีส่วนร่วมกัน ดังตัวอย่างเช่น ชุมชนนี้มีเอกลักษณ์อยู่ที่การทอผ้าจาก หมายความว่าคนในชุมชนนี้มีอาชีพทอผ้าจากเหมือนกันหมด แต่คนไทยส่วนใหญ่นิยมใช้คำว่า “เอกลักษณ์” ในความหมายว่าลักษณะอันเป็นเฉพาะ มีหนึ่งเดียวของสิ่งๆ หนึ่ง เช่น ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2560)

สมพร เทพสิทธิ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง เอกลักษณ์ของชาติ ว่าหมายถึง ลักษณะเด่นเฉพาะและร่วมกันของชาติ อันประกอบไปด้วย ประชากร ดินแดน ความเป็นเอกราชและอธิปไตย รัฐบาล และการปกครอง ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรมและเกียรติภูมิ

สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2557) กล่าวว่า เอกลักษณะเป็นความต้องการของมนุษย์ที่จะไม่เหมือนคนอื่นและต้องการที่จะแตกต่าง (Need to be difference) ซึ่งก็แล้วแต่บุคคลในสังคมนั้นๆ ว่าต้องการมีความแตกต่างมากน้อยเพียงใด เช่น หากเป็นผู้หญิงไทยจะต้องมีกิจกรรมยามาที่เรียบร้อย นุ่งห่มสไบ เวลาที่จะแสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้คนต่างชาติดูก็จะใช้สัญลักษณ์เช่น วัดพระแก้ว เรือสุพรรณหงส์ ลายผ้าไหมไทย อาหารไทย มวยไทย รถตุ๊กๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่าเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยว หมายถึง ความเหมือนกันหรือสิ่งที่มีร่วมกันของชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างจากชุมชนหรือสังคมอื่นๆ โดยปรากฏออกมาด้วยความโดดเด่นแก่ประชาชนทั่วไปให้ได้รับรู้ โดยงานวิจัยนี้ มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา หรืออาหารพื้นเมือง รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะถิ่นอันโดดเด่น และเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวให้เดินทางไปเยี่ยมชม

ความหมายของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้นๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น ศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่เหมือนทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่นๆ (ศูนย์ข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, 2558; สุรินทร์ ยั่งยืน, 2555)

คำว่าอัตลักษณ์ มาจากภาษาบาลีจากคำว่า อุตต รวมกับคำว่า ลักษณะ โดยที่คำว่า “อุตต” มีความหมายว่า ตัวตน, ของตน ส่วน “ลักษณะ” หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว หากมองเพียงแค่ว่า “อัตลักษณ์” หมายถึงลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากคำว่า “เอกลักษณ์” มีคำว่า “เอก” หมายถึง หนึ่งเดียว จึงน่าจะหมายความว่าลักษณะหนึ่งเดียว (ของหลายๆ สิ่ง) หรือลักษณะที่ของหลายๆ สิ่งที่มีร่วมกัน ซึ่งเป็นความหมายแรกตามพจนานุกรม (คมชัดลึกซีดีไลฟ์, 2551)

อัตลักษณ์ หมายถึง การกำหนดความเหมือน (Similarity) และความต่าง (Difference) ระหว่างคนและสิ่งของ ความเหมือนและความต่างเป็นเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม หรือเป็นผลมาจากสมาชิกของกลุ่ม อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลรู้จักตนเองว่าเป็นใคร จะดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่นหรือสิ่งแวดล้อมอย่างไร เป็นสิ่งที่กำหนดทางเดินให้บุคคลและบ่งบอกว่าใคร

เป็นพวกเดียวกับเรา อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการรู้จักตนเองและการรับรู้ตัวตนของเราจากบุคคลอื่น เมื่อบุคคลรวมกันเป็นสังคม สมาชิกในสังคมจะมีอัตลักษณ์ร่วมกัน มีการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มในสังคม สำนึกร่วมนี้สร้างและปรับเปลี่ยนได้โดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ที่สร้างขึ้นในระบบวัฒนธรรมของกลุ่ม (Symbol) ที่จะใช้แสดงตน สัญลักษณ์และการเป็นตัวแทน (Representative) คือสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นแนวทางที่เรามีอัตลักษณ์ร่วมกับบุคคลบางคนและแยกแยะตัวเราด้วยความแตกต่างจากคนอื่น (Woodward, 1997; พิเศษภู คุนโรดม, 2509; วนิดา ตรีสวัสดิ์, 2555; เสริมศักดิ์ ชุนพล, 2557)

นันทชัย ประสานนาม (2550) กล่าวว่า อัตลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองเห็นตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั่นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจในอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญในการแสดงตนคือ การระบุไว้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาคนอื่น

จุฑาพรรณ ผดุงชีวิต (2551) กล่าวว่า อัตลักษณ์ มีส่วนสัมพันธ์กับ วัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางคั่นระหว่างธรรมชาติของมนุษย์และการหล่อหลอมบุคลิกภาพ (Personality) ของคนคนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอิทธิพลทางวัฒนธรรม ในเรื่องของความเชื่อ ค่านิยม โลกทัศน์ ดังนั้น วัฒนธรรมมีส่วนหล่อหลอมอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลอย่างมากมากมายทั้งในระดับบุคคลและอัตลักษณ์ของกลุ่ม วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ นอกจากนี้ยังกล่าวสรุปว่า แท้จริงแล้ว อัตลักษณ์ คือเรื่องของภาพลักษณ์ของตัวตนของมนุษย์เรา (Images of oneself) ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social interaction) และเป็นความเข้าใจทั้งในระดับที่เรามีต่อตนเองและในลักษณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคมตลอดชั่วชีวิตของเรา

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2555) กล่าวว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมก็คือผลรวมของลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม โดยแสดงออกผ่านคติความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับร่วมกันในกลุ่ม และมีการสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้คำว่า อัตลักษณ์ และ คำว่า เอกลักษณ์ แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของการใช้ภาษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ที่การสื่อสารจากโลก

ออนไลน์รวดเร็วขึ้นได้ตั้งใจ อัตลักษณ์ (Identity) จึงเป็นลักษณะเด่น เป็นจุดขาย เป็นสัญลักษณ์ รวมทั้งเป็นการแสดงเอกลักษณ์ (Uniqueness) แผงไว้ในอัตลักษณ์ องค์การ ของทุกสิ่งในโลก

นอกจากนี้ วนิดา ตรีสวัสดิ์ (2555) ได้กล่าวถึง อัตลักษณ์ชุมชน ว่าหมายถึง ลักษณะเฉพาะถิ่นที่เกิดจากการสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันของคนในพื้นที่นั้น ๆ จนเกิดเป็นลักษณะเฉพาะร่วมกันและแสดงให้คนภายนอกพื้นที่หรือนอกชุมชนรับรู้ลักษณะเฉพาะเหล่านั้น

อัตลักษณ์ของชุมชน ยังหมายถึง ตัวตนและอัตลักษณ์ร่วมของสมาชิกในชุมชน ที่ผ่านกระบวนการยอมรับซึ่งกันและกัน (Mutual recognition) และการยอมรับความเหมือนกันภายใน ซึ่งจะส่งผลต่อความสมานฉันท์ภายในกลุ่ม ความพยายามความต้องการ หรือประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน (ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์, 2553; อธิรุท บุษุมิ, 2547)

ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของคำว่า อัตลักษณ์ ว่าหมายถึงสิ่งที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในระดับร่วมของกลุ่ม ซึ่งแสดงออกถึงความเหมือนกันในสังคม เช่นเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม เพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเราเป็นใคร แตกต่างหรือเหมือนกับสังคมอื่น ๆ อย่างไร เช่นเดียวกับ อัตลักษณ์ชุมชน หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล ชุมชน หรือสังคม ที่มีเหมือนกัน รวมถึงลักษณะสำคัญที่บ่งชี้ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชุมชนหรือสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มคน สังคม/ชุมชนนั้นๆ โดยงานวิจัยนี้ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ซึ่งอัตลักษณ์ของกลุ่มคนมอญ จึงหมายถึง ความเป็นตัวตนของกลุ่มคนมอญ ที่แสดงออกถึงเชื้อชาติมอญ ภาษามอญ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมอญ อันมีลักษณะเฉพาะถิ่นที่แสดงความเหมือนและแตกต่างจากกลุ่มสังคม/ชุมชนอื่นๆ

ประเภทของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์มีได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล (Individual identity) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (Collective identity) ในระดับปัจเจกบุคคล บุคคลหนึ่งอาจจะมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เช่น เพศ ชาติ ชวงชั้นทางสังคม อาชีพ เป็นต้น ส่วนอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มนั้นถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกภายในกลุ่มซึ่ง ย่อมมีความแตกต่างกับกลุ่มอื่นมาเป็นตัวกำหนดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2547)

อภิญญา เฟื่องฟู (2546) ได้กล่าวถึง แนวคิดอัตลักษณ์ของ เออร์วิง กอฟมัน (Erving Goffman) ซึ่งได้ทำการแยกแยะความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม

เอาไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1. Ego identity คือความรู้สึกที่ปัจเจกมีต่อตัวเอง 2. Personal identity คือภาพของปัจเจกในสายตาผู้อื่น ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น เป็นดารา ศิลปิน เป็นต้น 3. Social identity คือสถานภาพทางสังคมของบุคคล เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ชาติพันธุ์ หรือศาสนาที่ปัจเจกบุคคลนั้นสังกัดอยู่ เช่น เป็นกลุ่มคนใช้แรงงาน เป็นคนไทยเชื้อสายมอญ หรือคนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เป็นต้น

ส่วนเชียวขวัญ ภูษณงค์ (2549) ได้แบ่งอัตลักษณ์ ออกเป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1. อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Individual identity) 2. อัตลักษณ์ร่วม (Collective identity) 3. อัตลักษณ์องค์กร (Corporate identity) 4. อัตลักษณ์ทางสังคม (Social identity) 5. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural identity)

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า งานวิจัยนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางสังคม เนื่องจากได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายมอญ ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด ประเทศไทย ที่ได้แสดงออกถึงความเป็นลักษณะเฉพาะที่มีเหมือนกันของสังคม โดยมีความเหมือนหรือแตกต่างจากสังคม/ชุมชนอื่นๆ

ความหมายของสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม

สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ความเจริญอกงามของสังคม และวิถีชีวิตของชุมชน โดยการใช้สัญลักษณ์ เป็นตัวสื่อสารวัฒนธรรม หรือสื่อความหมายเพื่อแสดงออกให้คนภายนอกได้รับรู้ และรู้จักวัฒนธรรมของกลุ่มคน/สังคม ผ่านสิ่งที่ซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมได้ สิ่งเหล่านั้นจึงถูกเรียกว่า สัญลักษณ์ ซึ่งจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า สัญลักษณ์ ว่าหมายถึง สิ่งที่กำหนดกันขึ้นเพื่อใช้หมายความแทนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ตัวหนังสือเป็นสัญลักษณ์แทนเสียงพูด, H เป็นสัญลักษณ์แทนธาตุไฮโดรเจน, $+$ $-$ \times \div เป็นสัญลักษณ์เครื่องหมายทางคณิตศาสตร์

สมเกียรติ คำแหง (2554) กล่าวว่า สัญลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่ใช้แทนความหมายของอีกสิ่งหนึ่ง หรือหมายถึง วัตถุ อักษร รูปร่าง หรือสีสรร ซึ่งใช้ในการสื่อความหมายหรือแนวความคิดให้มนุษย์เข้าใจไปในทางเดียวกัน และอาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้

วีรุณ ตั้งเจริญ (2539) อธิบายไว้ว่า สัญลักษณ์ คือ การสื่อความหมายที่แสดงโดยนัย หรือ เงื่อนความคิด เพื่อเป็นการบอกให้ทราบถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะไม่มีผลในทางปฏิบัติ แต่มีผลทางด้านการรับรู้ ความคิด หรือทัศนคติ

พรหมา พิทักษ์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า สัญลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่ถูกกำหนดหรือนิยามขึ้นมาเพื่อใช้ สื่อความหมายแทนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ตัวหนังสือ เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของคำพูดหรือเสียงที่เปล่งออกมา เช่น สีแดง เป็นสัญลักษณ์ ในการเตือนให้ระมัดระวังอันตรายหรือภัยต่างๆ หรืออาจหมายถึง การหยุดในการจราจร โดยมนุษย์รู้จักการใช้สัญลักษณ์มาตั้งแต่ยุคโบราณซึ่งมีมาก่อนที่มนุษย์จะคิดประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นและมีวัตถุประสงค์ในการใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายเหล่านี้หลากหลายรูปแบบ เช่น เป็นตราสัญลักษณ์ระบุตำแหน่ง ฐานะ ความเป็นมาของบุคคล เป็นเครื่องราง หรือสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยจากสิ่งไม่พึงปรารถนา

เช่นเดียวกับนวรรตน์ แลชะกุล (2557) กล่าวว่า ในสมัยก่อน สัญลักษณ์เป็นเครื่องหมายที่ให้ ความหมายเฉพาะอย่างในพื้นที่ไม่กว้างขวางมากนัก และมีการสืบทอดกันเป็นเวลานานมากหลาย ศตวรรษ มีขอบเขตในการใช้ที่นิยมแพร่หลายออกไปมาก เครื่องหมายเหล่านั้นจึงมีความหมายที่ กว้างขวาง ลึกซึ้ง และเป็นที่ยอมรับในหมู่คนหลายเชื้อชาติมากขึ้น กลายเป็นสัญลักษณ์ไปในที่สุด นอกจากนี้ สัญลักษณ์อาจแสดงด้วยวัตถุ เช่น มงกุฎเป็นสัญลักษณ์ของพระราชา พระแสงดาบเป็น สัญลักษณ์ของอำนาจและคำสั่ง หรือแสดงด้วยภาพโดยตรงหรือโดยนัยยะก็ได้ เช่น น้ำเป็นสัญลักษณ์ ของความมีชีวิต ความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญงอกงาม ความชุ่มเย็น พลังแห่งชีวิต ความเย็น เป็นต้น แสดงด้วยรูปของวัตถุที่เนื่องด้วยน้ำ เช่น ปลา หอยสังข์ ดอกบัว มังกร ภูเขา นาค แม่ธรณีปีบผมมวย แม่คงคา เจือก เทพีเกี่ยวกับน้ำ เป็นต้น

ทองเจือ เขียดทอง (2548) ได้สรุปความหมายของคำว่าสัญลักษณ์ โดยมีความหมายด้วยกัน 3 นัย ได้แก่สัญลักษณ์คือสิ่งที่ออกแบบขึ้นใช้เป็นตัวแทนของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น รูปปั้น พระพุทธรูปเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ส่วนในความหมายตรงข้าม สัญลักษณ์คือ สิ่งที่เป็นนามธรรม มากำหนดขึ้นแทนสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น วงกลม 5 ห่วงแทนทวีปทั้ง 5 ทวีป ในสัญลักษณ์โอลิมปิก และสุดท้ายสัญลักษณ์คือ การกำหนดสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น รูปของหอยแฉลล์แทนบริษัทหรือ ปิมน้ำมัน Shell

ส่วนคำว่าวัฒนธรรมนั้น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ว่าหมายถึง สิ่งที่ทำ ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย, วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536) ได้แสดงความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ว่าหมายถึง วิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและแสดงออกซึ่ง ความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจซาบซึ้ง ยอมรับ และใช้ ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ

ธัญญาดา ยอดแก้ว (2547) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์อยู่ร่วมกันใน รูปขององค์กรทางสังคมสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่ง วัฒนธรรมก็คือ วิถี ชีวิตของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ นั่นเอง โดยเหตุที่วัฒนธรรมเป็นเรื่องของกลุ่มชนหรือสังคม วัฒนธรรม จึงมีการอยู่สืบเนื่องและวัฒนธรรมก็ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่หยุดยั้ง อย่างที่เราเห็นว่าเคยเป็นมาอย่างไรก็ เป็นเช่นนั้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงและคลี่คลายอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับชีวิต ของบุคคล และการดำรงอยู่ของสังคม การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะโดย ธรรมชาติมนุษย์เป็นสัตว์โลกที่สร้างวัฒนธรรมจากการเรียนรู้ ไม่ได้เกิดจากสัญชาตญาณที่ถ่ายทอด กันทางกรรมพันธุ์ ดังเช่นสัตว์สังคมอื่นๆ มนุษย์เมื่อได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นก็อาจคิด เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของตนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคมโดยทั่วไป ลักษณะทางวัฒนธรรมประกอบด้วย ระบบความเชื่อ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม สถาบันเหล่านี้มีความหมายต่อกันและกันในอันที่จะทำให้สังคมมนุษย์อยู่ต่อไป

นอกจากนี้ ธิดา สาระยา (2558) กล่าวว่า คำว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นลักษณะนามธรรมซึ่งไม่ สามารถจับต้องได้ แต่เราสามารถรู้จักวัฒนธรรมผ่านสิ่งซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมได้ เช่น ความคิด ระเบียบ กฎเกณฑ์ และสัญลักษณ์ เป็นต้น โดยวัฒนธรรมมีหน้าที่เป็นวิถีทางสำหรับสื่อสารสร้าง บูรณาการทางความคิด ความเชื่อ และประเพณี แล้วถ่ายทอดสิ่งนั้นต่อสังคม ที่สำคัญวัฒนธรรมช่วย ส่งต่อคุณค่าความหมายของสิ่งอันเป็นที่ยอมรับในสังคมหนึ่งๆ ให้สังคมได้รับรู้ แล้วขยายไปใน ขอบเขตที่กว้างขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่การสื่อสารทางวัฒนธรรมนั้นกระทำโดยผ่าน ‘สัญลักษณ์’ นั่นเอง ตัวอย่างเช่น ครั้งหนึ่งไทยใช้ธงช้างเผือกเป็นสัญลักษณ์เพราะเชื่อว่าช้างเผือกนั้นคู่บุญบารมี พระมหากษัตริย์ เมื่อคนไทยเห็นธงประดับด้วยรูปช้าง ก็เกิดความรับรู้บางอย่างร่วมกันขึ้น ด้วยเหตุนี้เอง หน้าที่ในการสื่อสารวัฒนธรรมจะช่วยให้เกิดบูรณาการทางความคิดความเชื่อร่วมกันในสังคม

นอกจากนี้ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2548) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรม สามารถแบ่งแยกพิจารณาได้สองส่วน คือ วัฒนธรรมและวัฒนธรรมชาวบ้าน หรือในปัจจุบันเทียบได้กับ วัฒนธรรมเมืองและวัฒนธรรมชนบท ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก วัฒนธรรมหลวงหมายถึง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนชั้นปกครอง ซึ่งก็คือ สำนักหรือวัง และสมัยต่อมา (หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475) ที่รัฐบาลเข้ามามีบทบาทการปกครองโดยมีหน่วยราชการส่วนกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะกรมศิลปากรเป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่เป็นต้นแบบหรือวัฒนธรรมมาตรฐาน วัฒนธรรมหลวงมีลักษณะเด่นคือ เป็นวัฒนธรรมที่มีกฎระเบียบแบบแผนที่ค่อนข้างจะแน่นอนตายตัว มีการสร้างสรรค์อย่างประณีต วิจิตรบรรจง ซึ่งต่อมาวัฒนธรรมหลวงนี้ได้รับการเผยแพร่สู่ภูมิภาคส่วนต่างๆ ก่อให้เกิดความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมทั่วประเทศ กลายมาเป็นวัฒนธรรมในส่วนที่เรียกว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

ส่วนวัฒนธรรมชาวบ้านหรือที่เรียกว่าวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นผลผลิตของประชาชนชาวบ้าน ซึ่งอาศัยตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ วัฒนธรรมชาวบ้านนี้มีลักษณะเฉพาะตัวและมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละภูมิภาค ทั้งนี้เนื่องมาจากการปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทางสังคม และทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ความแตกต่างนี้ทั้งในส่วนที่มองเห็นได้อย่าง เป็นรูปธรรม เช่น บ้านเรือน อาหารการกิน ประเพณี การละเล่น และในส่วนที่เป็นนามธรรม เช่น ทักษะคติ ค่านิยม และความเชื่อ เป็นต้น

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้สรุปความหมายของคำว่า สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ว่าหมายถึง สิ่งที่แสดงออกถึงความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ซึ่งทุกคนมองดูแล้ว มีความคิดและเข้าใจไปในทางเดียวกันว่าเป็นสถานที่ใด ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง สัญลักษณ์ที่กำหนดเป็นรูปธรรม เป็นวัตถุ หรือโบราณสถาน วิธีชีวิตของคนในชุมชน ที่แสดงออกถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ทำให้ผู้คนได้รู้จัก เช่น พระเจดีย์มูเตตาของวัดปรมัยยิกาวาสที่ตั้งโดดเด่นอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญของกลุ่มคนมอญ และยังเป็นสัญลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด ประเทศไทย

บริบทพื้นที่ : กลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด

ประวัติพื้นที่ตำบลเกาะเกร็ด

เกาะเกร็ดตั้งอยู่ที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี บริหารปกครองโดย องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด ปัจจุบันเกาะเกร็ดมีคนไทยเชื้อชาติมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวน ร้อยละ 35 ของจำนวนประชากรทั้งตำบล โดยแบ่งตามที่อยู่อาศัยในการดูแลขององค์การบริหารส่วน ตำบลเกาะเกร็ดทั้งหมด 7 หมู่บ้าน ชาวไทยเชื้อชาติมอญส่วนใหญ่อาศัยอยู่ใน บ้านลัดเกร็ด บ้านเสา ธงทอง บ้านโอง่าง เรียกว่า บ้านมอญ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สวยงามและมีชื่อเสียง เป็น หมู่บ้านผลิตภัณฑ์ OTOP เครื่องปั้นดินเผาต้นแบบมอญ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งค้าขายอาหาร เช่น ทอดมันหน่อกล้วย หมี่กรอบ ขนมหวาน เช่น ขนมพันตรา ขนมผักกาด ทองเอก จำมงกุฏ ทองหยอด ฝอยทองฯ (พิศาล บุญผูก, 2553a)

เกาะเกร็ดเป็นย่านชุมชนที่มีความเจริญมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากพื้นที่ ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้เป็นแหล่งชุมชนค้าขายและเป็นที่ตั้งด่านตรวจเรือต่างๆ ที่จะเดินทางผ่าน ไปยังอยุธยา รวมถึงวัดวาอารามต่างๆบนเกาะเกร็ดล้วนมีความสวยงามและเป็นศิลปะสถาปัตยกรรม ในสมัยอยุธยาทั้งสิ้น ครั้นเมื่อพม่าได้เข้ายึดกรุงศรีอยุธยาเกาะเกร็ดจึงร้างคนแต่นั้นมา จนหลังจาก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้กอบกู้เอกราช ในปี พ.ศ. 2317 ทรงโปรดให้ชาวมอญที่เข้ารับมาตั้ง ถิ่นฐานที่บริเวณเกาะเกร็ดแห่งนี้อีกครั้ง ต่อมาในปี 2358 ซึ่งตรงกับสมัยราชการที่ 2 แห่งกรุง รัตนโกสินทร์ สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้โปรดเกล้าให้เจ้าฟ้ามงกุฏ (รัชกาลที่ 4) ไปรับ ครอบครองมอญซึ่งหนีภัยสงครามจากพม่ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี หลังจากนั้นได้โปรดเกล้าให้ พระยาอภัยภูธร สมุหนายก ไปรับครอบครองมอญเหล่านั้นมาอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระ ประแดง ดังนั้นจึงมีชาวมอญอาศัยในพื้นที่เกาะเกร็ดและหลายท้องที่หลายตำบลในอำเภอปากเกร็ดเป็น จำนวนมาก เนื่องจากได้มีการอพยพเข้ามาถึง 2 ครั้งด้วยกัน (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด, 2553)

ชาวไทยเชื้อสายมอญที่เกาะเกร็ด เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญกลุ่มหนึ่งที่ยังคงรักษา ขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ได้ดี และมีความเจริญทางวัฒนธรรมหลายด้าน เช่น ด้านนาฏศิลป์ ดุริยางค์ศิลป์ ด้านหัตถศิลป์ ชาวมอญเกาะเกร็ดมีชื่อเสียงในการรามอญ การบรรเลงดนตรีปี่พาทย์ และการทำเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากบรรพบุรุษส่วนใหญ่อพยพมาจากเมืองเมาะตะมะ และมีส่วน หนึ่งอพยพมาจากกวางอาม่าน (หมู่บ้านช่างปั้น) ทางตอนใต้ของเมืองหงสาวดี แรกเริ่มได้ประกอบ อาชีพ ทำนา ค้าขาย ทำสวน และทำเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งได้รับการกล่าวขานว่าเครื่องปั้นดินเผาที่ปั้น โดยฝีมือชาวมอญนั้นมีความประณีตสวยงาม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไม่เหมือนเครื่องปั้นที่ใด เป็น

ภาชนะดินเผาไม่เคลือบเนื้อละเอียด แกะสลักหรือฉลุลายประณีตสวยงาม โดยเฉพาะแบบหม้อน้ำลาย วิจิตรของชาวมอญ ซึ่งได้ปรากฏบนตราประจำจังหวัดนนทบุรี ทำให้เกาะเกร็ดมีชื่อเสียงเรื่อง เครื่องปั้นดินเผาแต่โบราณมาจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายมอญที่เกาะเกร็ดเข้ารับราชการ เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และบริษัทห้างร้านต่างๆ ประกอบอาชีพเดิมเช่น ทำสวน และทำ เครื่องปั้นดินเผา ไม่มากเท่าในอดีต (อริสา งามโกมุต, 2556)

สถานที่ท่องเที่ยวเกาะเกร็ด

ปัจจุบันเกาะเกร็ดกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรี โดดเด่นผ่านการนำเสนอภาพลักษณ์ผ่านวัฒนธรรมมอญ และถึงแม้ว่าวิถีชีวิตในประจำวันจะแตกต่างไปจากเดิมมาก แต่กลุ่มคนมอญยังคงนับถือศาสนาพุทธและไปปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่วัดอยู่เป็นประจำ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมอญ อีกทั้งยังเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่จะไปทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาเป็นประจำ และเคารพนับถือพระสงฆ์มอญมาก เพราะพระสงฆ์มอญมีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุชาวมอญจะมีความศรัทธาในพุทธศาสนา มาก มักไปทำบุญและถือศีล 8 ที่วัด ในวันพระเป็นประจำ วัดมอญที่เกาะเกร็ดจึงมีความสำคัญต่อคนไทยเชื้อสายมอญเป็นอย่างมาก (องค์ บรรจุน, 2549) โดยสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในเกาะเกร็ดนั้น มีดังต่อไปนี้

1. วัดปรมัยยิกาวาสารวิหาร เดิมชื่อ วัดปากอ่าว คนมอญเรียกว่า เพี้ยมะเกลือเต็ง เป็นวัดมอญที่สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นที่ประดิษฐาน พระนันทมุนินท์ พระพุทธรูปประจำจังหวัดนนทบุรี และมีพระไตรปิฎกฉบับภาษามอญฉบับแรกของประเทศไทย วัดนี้ถือว่าเป็นศูนย์รวมของชาวมอญมากที่สุด เพราะตั้งอยู่บริเวณกึ่งกลางของชุมชนมอญ นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ตั้งพระเจดีย์มูเตาหรือ เจดีย์เอียง เป็นเจดีย์ทรงรามัญสีขาวมีผ้าแดงผูกบนยอดเจดีย์ คือสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของวัฒนธรรมรามัญ เป็นศิลปะแบบมอญแท้ ได้สร้างโดยชาวมอญที่อพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารภายในบรรจพระธาตุเป็นที่เคารพสักการะของชาวไทยเชื้อสายมอญ ตั้งอยู่บริเวณหัวแหลมของเกาะเกร็ด ริมแม่น้ำเจ้าพระยา สมัยก่อนได้เกิดกระแสน้ำกัดเซาะฐานราก ทำให้เจดีย์มีลักษณะเอียง ดูแปลกตา จึงถือเป็นแลนด์มาร์คสำคัญของเกาะเกร็ดในปัจจุบัน (ศิลปวัฒนธรรม, 2561; องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด, 2553)

2. วัดเสาชิงช้า สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย เป็นวัดที่กลุ่มชาวมอญที่อพยพมาตั้งแต่สมัยอยุธยา-ธนบุรี ได้ช่วยกันสร้างขึ้น เดิมชื่อ วัดสวนหมาก เพราะพื้นที่เดิมมีต้นหมากขึ้นอย่างหนาแน่น ภายในวัดมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่และงามที่สุดในอำเภอปากเกร็ด เป็นศิลปะอยุธยาอมุขไม้อยู่สืบ ด้านข้างมีเจดีย์องค์ใหญ่อีก 2 องค์ เป็นทรงระฆัง (ทรงลังกา) กับทรงมะเฟือง เป็นเจดีย์มอญโดยมีส่วนล่างเป็นฐานทักษิณที่มีกำแพงเดี่ยว ล้อมรอบ ด้านบนส่วนกลางทำเป็นองค์ระฆังที่มีรูปลักษณะที่แปลกตากลายมะเฟืองเป็นพูเรียวยาว เจดีย์องค์นี้จึงถือเป็นลักษณะพิเศษของวัดเสาชิงช้าที่ยังไม่เคยพบในที่แห่งอื่นมาก่อน โดยคนมอญเรียกวัดนี้ว่า เพี้ยะอาล้าต (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2558)

3. วัดฉิมพลีสุทธาวาส เป็นวัดที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง เดิมชื่อ วัดป่าฝ้าย ซึ่งเป็นวัดร้างตั้งแต่ครั้งเมื่อพม่ามายึดเมืองนนทบุรีและด่านปากเกร็ดเมื่อ พ.ศ. 2308-2310 จนกระทั่ง พ.ศ. 2317 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโปรดเกล้าฯให้คนมอญเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในอาณาจักรไทยอยู่ที่บ้านปากเกร็ด คนมอญเหล่านี้ได้อยู่ที่เกาะเกร็ดและบูรณะวัดป่าฝ้ายขึ้นใหม่อีกครั้งและเรียกวัดนี้เป็นภาษามอญว่า เกียะฝ้าย แปลว่า วัดป่าฝ้าย หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2358 ในรัชสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดเกล้าฯให้ทำการบูรณะวัดป่าฝ้ายเพื่อเป็นวัดของชุมชนมอญ และพระราชทานนามว่า วัดฉิมพลีสุทธาวาส (พิศาล บุญผูก, 2553b)

4. วัดไผ่ล้อม เป็นวัดที่เก่าที่สุดวัดหนึ่งบนเกาะเกร็ด และเป็นวัดโบราณที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง แต่ร้างไปเมื่อพม่ามายึดเมืองนนทบุรีและด่านปากเกร็ดเมื่อ พ.ศ. 2308-2310 เช่นเดียวกับวัดฉิมพลีสุทธาวาส เป็นวัดที่คนมอญมาบูรณปฏิสังขรณ์วัดขึ้นใหม่ วัดไผ่ล้อมตั้งอยู่ระหว่าง วัดปรมย์ยิกาวาสารวิหาร และวัดเสาชิงช้า คนมอญจึงเรียกวัดไผ่ล้อมว่า เกียะโต๊ แปลว่า วัดกลาง (พิศาล บุญผูก, 2553b)

5. กวานอาม่าน (หมู่บ้านดินเผา) หรือพิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา เป็นศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านชาวมอญ จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผามอญลายโบราณ นับเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี มีลวดลายประณีตสวยงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และยังเป็นสัญลักษณ์ตราประจำจังหวัดนนทบุรี สองข้างทางเดินบนเกาะเกร็ดจะมีบางบ้านที่ทำเครื่องปั้นดินเผา ภาชนะของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กระถาง ครก โอ่งน้ำ ฯลฯ สามารถพบเจอได้ในบริเวณบ้านมอญ (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ม.ป.ป.)

ภูมิปัญญาของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด

ภูมิปัญญาที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ดได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นมรดกที่ชาวไทยเชื้อสายมอญได้รับการสืบทอดกันมาหลายยุคหลายสมัยจากบรรพบุรุษ ถือเป็นตำนานการทำหัตถศิลป์ดินเผาอันลือชื่อในประเทศไทย และได้รับเกียรติให้เป็นตราสัญลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรีอีกด้วย โดยครั้งที่คนมอญได้อพยพหนีภัยสงครามมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในไทยนั้น ได้อพยพเข้าในพื้นที่เกาะเกร็ดและมีอาชีพติดตัวคือการทำเครื่องปั้นดินเผา เมื่อชาวมอญได้มาอาศัยในสถานที่แห่งใหม่ พบว่าสภาพดินเหนียวของเกาะเกร็ดเหมาะแก่การทำเครื่องปั้นดินเผา จึงได้ยึดอาชีพเดิมทำมาหากินจนถึงปัจจุบันนี้ (เพ็ญพร ชไมพรพิพัฒน์, 2545) สืบทอดมา 200 กว่าปี โดยเครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นโดยฝีมือช่างชาวมอญนี้ เนื้อดินเผาจะมีสีแดงส้ม เผาโดยไม่มีการเคลือบน้ำยา ทำให้ได้เครื่องปั้นดินเหนียวที่มีสีสันสวยงามตามธรรมชาติ เดิมทีได้ผลิต โอ่ง อ่าง กระจุก ไห ต่างๆ เป็นของใช้ในครัวเรือน ต่อมาเทคโนโลยีทันสมัยมากขึ้นได้มีสิ่งของใหม่ๆ ทดแทนของเหล่านี้ ประกอบกับเด็กรุ่นใหม่ เมื่อเรียนจบแล้วก็ไปประกอบอาชีพอื่นกันหมด ผู้สืบทอดงานพื้นบ้านในการทำเครื่องปั้นดินเผาจึงลดน้อยลงตามยุคสมัยนิยม

นอกจากนี้ เกาะเกร็ด ยังมีชื่อเสียงในด้านขนมหวานเป็นอย่างมาก ได้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นได้แก่กลุ่มขนมมงคล ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วยขนมมงคล 9 อย่าง ได้แก่ เสน่ห์จันทร์, หันตรา, จำมงกุฏ, ทองเอก, ขนมชั้น, ขนมทองหยิบ, ขนมกล้วยฟู, ทองหยอด, เม็ดขนุน ตำนานผลิตภัณฑ์คือ ขนมหันตราเป็นภูมิปัญญาของกลุ่มชาวมอญเกาะเกร็ดมานานกว่า 3 อายุคน เป็นขนมชาวมอญที่คิดดัดแปลงจาก เม็ดขนุน ขนมมงคล จำมงกุฏ ทองเอก เสน่ห์จันทร์ ฯลฯ เป็นขนมสำหรับชาวมอญอีกประเภทหนึ่งที่ยังคงรักษาวัฒนธรรม และมีส่วนอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามให้ดำรงไว้ ชั่วลูกชั่วหลาน มีการรวมตัวกันหลังจาก พ.ศ. 2538 ซึ่ง ที่เกาะเกร็ดเกิดอุทกภัยน้ำท่วมอย่างสูง ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก ในปีต่อมา ได้มีการรวมตัวของกลุ่มแม่บ้าน เป็นการรวมตัวโดยการนำเอาขนมของแต่ละคนมาตั้งขายรวมกัน ต่อมาเมื่อผู้ใหญ่พัฒนาการอำเภอและทางกลุ่มเกษตรกรจังหวัดนนทบุรีได้เข้ามา ให้การสนับสนุนและก่อตั้งเป็น OTOP ศูนย์ขนมมงคลขึ้น เมื่อครั้งก่อตั้งกลุ่มครั้งแรกมีสมาชิกเพียงไม่กี่คน ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นส่วนการรวมตัวของทางกลุ่มนั้นเป็นต่างคนต่างทำขนมมาฝากขาย แต่เมื่อมีกิจกรรมจะมีการรวมตัวมาช่วยเหลือกัน ซึ่งนอกจากขนมหวานแล้วยังมีอาหารคาวที่ขึ้นชื่ออีกหลายอย่าง อันได้แก่ ทอดมันหน่อกล้วย ข้าวแช่อาหารชาวมอญ

ห่อหมกปลาช่อน ห่อหมกปลากลาย ไช้ปลาทอด ผักทอด และร้านขายน้ำที่โดดเด่นในการใช้แก้วกระถาง
ปั่นโดยฝีมือคนในท้องถิ่น

ประเพณีวัฒนธรรม

ชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรักและผูกพันต่อถิ่นที่อยู่อาศัย ยังคงรวมตัวประกอบประเพณี
ต่างๆ ของชุมชนได้พอสมควร มีประเพณีที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายประเพณี ได้แก่

1. การแห่น้ำหวาน การแห่น้ำหวานเป็นประเพณีที่ทำหลังจากวันสงกรานต์ประมาณหนึ่ง
สัปดาห์ โดยชาวบ้านจะมาร่วมทำบุญด้วยการจัดขบวนแห่น้ำหวานบรรจุขวด เพื่อถวายพระภิกษุสงฆ์
ไว้ฉันเวลากระหายน้ำ เมื่อขบวนแห่ถึงวัดใดก็นำน้ำหวานที่จัดไว้ถวายพระสงฆ์และสามเณรทุกรูปใน
วัด ขบวนแห่น้ำหวานจะมีทั้งนกและปลาเพื่อนำไปปล่อยตามวัดต่างๆ ด้วย ตามเส้นทางที่ขบวนผ่าน
จะมีโรงทานตั้งอยู่เป็นระยะๆ มีน้ำดื่ม ขนมและของว่าง บริการแก่ผู้ร่วมขบวนหรือผู้ร่วมงานด้วย ซึ่ง
เป็นการให้บริการฟรี ประเพณีแห่น้ำหวานนี้ คนไทยเชื้อสายมอญที่เกาะเกร็ด ได้ปฏิบัติเพียงแห่งเดียว
ในประเทศไทย

2. การแห่ข้าวแช่ ประเพณีการแห่ข้าวแช่ เป็นประเพณีที่คนมอญเรียกว่า "เป็งฮุงกราน" คือ
ในเช้าวันสงกรานต์ชาวบ้านจะจัดเตรียมสารบ้ออาหาร และนำข้าวแช่ใส่ในหม้อดินเผา สาเหตุที่ใช้
ภาชนะหม้อดินเผาใส่ข้าวแช่ ก็เพราะจะช่วยทำให้ข้าวแช่เย็นและมีกลิ่นหอมน่ารับประทาน ที่เกาะ
เกร็ดจะมีการหุงข้าวแช่โดยจัดทำรวมกันเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านจะร่วมกันออกค่าใช้จ่ายและร่วมกันทำ
ข้าวแช่ในทีเดียวกัน เวลานำข้าวแช่ไปถวายพระที่วัดจะจัดเป็นขบวนแห่ เรียกว่า "แห่ข้าวแช่" และจะ
จัดทำพิธีบูชานางสงกรานต์ที่มีมอญเรียกว่า "มีฮุงกรานต์" ด้วยการสร้างศาลเพียงตาหน้าบ้าน นำข้าว
แช่พร้อมเครื่องบูชามาวางไว้ จะมีการส่งสารบ้อข้าวแช่ให้แก่ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือด้วยเพื่อเป็นการ
แสดงความเคารพ โดยปกติการแห่ข้าวแช่จะทำการกันปีละ 2 ครั้งคือในวันสงกรานต์ครั้งหนึ่ง และในวัน
ออกพรรษาอีกครั้งหนึ่ง

3. การแห่ทางหงส์ เป็นประเพณีในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งคนไทยเชื้อสายมอญที่เกาะเกร็ด จะ
จัดพิธีแห่ทางหงส์เพื่อเฉลิมฉลอง ทางหงส์จะทำด้วยผ้ามาตัดเย็บเป็นรูปงายาวผูกปลายไม้ แห่ไปตาม
หมู่บ้าน เพื่อเป็นสิริมงคล ความร่มเย็นเป็นสุขของบ้าน และถวายเป็นพุทธบูชา ชาวบ้านมีศรัทธามา
ร่วมกันทำทางหงส์ ผู้มีศรัทธามักตัดผมตนเองไปผูกไว้ที่ทางหงส์ แล้วแห่ไปถึงหมู่บ้าน เมื่อถึงวัด
ชาวบ้านจะทำการสักการะพระเจดีย์ที่สำคัญของวัดนั้น แล้วเชิญทางหงส์ขึ้นสู่ยอดเสาหงส์ของวัด

พระสงฆ์สวดชยันโตเพื่อเป็นสิริมงคล ประเพณีแห่ทางหงส์ยังทำกันในเกาะเกร็ดจนถึงปัจจุบันนี้ เนื่องจาก "หงส์" เป็นสัญลักษณ์ของชนชาติมอญมาแต่โบราณ ซึ่งมีตำนานเกี่ยวกับ "หงส์" ในพงศาวดารมอญกล่าวไว้ว่า ครั้งหนึ่งเมื่อประมาณพันปีเศษมาแล้วมีสำเภาใหญ่ลำหนึ่งแล่นมาจากพิทยานคร ไปประเทศอินเดีย เพื่อจะไปค้าขายยังสุวรรณภูมิลงได้พัดพาเรือสำเภาไปถึงบริเวณภูเขา สุกทัศน์มรังสฤชดี บรรดาผู้คนในเรือสำเภานั้นแลเห็นหงส์ทองสองตัวกำลังเล่นน้ำอยู่ที่หาดทราย พรหมณ์ผู้รู้จดหมายเหตุโบราณได้กราบทูลพระเจ้าบัณฑิตุราชาเจ้าผู้ครองพิทยานครว่า เมื่อครั้งพระพุทเจ้ายังมีพระชนมายุอยู่นั้น ได้เคยเสด็จมาถึงสถานที่หงส์ทองสองตัวลงเล่นน้ำ ได้ทรงทำนายว่าสถานที่นี้จะได้เป็นพระมหานครต่อมา เจ้าชายสมละกุมารและเจ้าชายวิมลกุมารโอรสฝาแฝดของพระเจ้าเสนะคงคาและพระนางวิมลาราชเทวีได้พาผู้คนมาตั้งบ้านเรือนและสร้างเมืองขึ้นมีพระอินทร์ลงมาช่วยสร้าง เหตุที่มีหงส์ทองมาลงเล่นน้ำที่นั่น จึงขนานนามว่า "หงสาวดี" หงส์จึงเป็นสัญลักษณ์ของชนชาติมอญมาแต่โบราณ และเพื่อเป็นสิริมงคลจึงนิยมทำเสาหงส์ ไว้ตามวัดเป็นพุทธบูชา (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด, 2553)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนที่เกิดจากการท่องเที่ยว ศึกษาแนวทางป้องกันและลดผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว ผลจากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้าๆ เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้คนในชุมชนหันไปประกอบอาชีพเพื่อการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยการสร้างบ้านเรือนที่มีการดัดแปลงเพื่อการค้า ประกอบอาชีพการขายของที่ระลึก สภาพเศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้นซึ่งเป็นไปในลักษณะของการกระจายรายได้ ภาระหนี้สินอาจเกิดจากการลงทุนผลิตสินค้า ความสุขมวลรวมของ ครอบครัวมากขึ้น ระดับการศึกษาสูงขึ้น ผลผลิตภัณฑของคนในชุมชนมีหลากหลายมากขึ้น โครงการที่ ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาล ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มีความสนิทสนมมากกว่าในอดีต กิจกรรมที่คนในชุมชนทำ ร่วมกันส่วนใหญ่จะเป็นงานบุญ ปัญหา

ความขัดแย้งมีอยู่บ้างเล็กน้อยแต่ไม่ถึงขั้นรุนแรง ปัญหาอาชญากรรมไม่มี เนื่องจากคนใน ชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

นิวัฒน์ อมาตยกุล (2549) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคม ผลกระทบ และการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยทางสังคมที่มีส่วนช่วยในการรักษาวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด 2. ศึกษาถึงผลกระทบ และความเปลี่ยนแปลงจากการที่ให้ชุมชนเกาะเกร็ดถูกพัฒนาขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม 3. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมของชาวชุมชนเกาะเกร็ด ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่า 1. ปัจจัยทางสังคมที่มีส่วนช่วยในการรักษาวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดคือเครือข่ายองค์กรทางสังคม กิจกรรมสำคัญทางศาสนา ความสามัคคี และความร่วมมือกันในชุมชน 2. ผลกระทบ และความเปลี่ยนแปลงจากการที่ชุมชนเกาะเกร็ดถูกพัฒนาขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม คือ 2.1 ด้านเศรษฐกิจ พบว่าการพัฒนาดังกล่าว สร้างงาน สร้างรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชน 2.2 ด้านสังคม พบว่ามีการฟื้นฟูขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวมอญในอดีตให้กลับคืนมา คนในชุมชนเกาะเกร็ดเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง 2.3 ด้านวัฒนธรรม พบว่าเกาะเกร็ดมีการรับวัฒนธรรมจากแหล่งอื่น เหตุผล ประการสำคัญคือ ชุมชนเกาะเกร็ดอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงมีการคมนาคมติดต่อได้อย่างสะดวก 2.4 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ และช่วยกันดูแล สภาพแวดล้อมให้ได้อยู่เสมอ 3. ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมของ ชาวชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า ยังมีการสืบทอด เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร การประกอบพิธีกรรม ยังคงทำในรูปแบบดั้งเดิม การผลิตเครื่องปั้นดินเผา วิธีการแบบดั้งเดิมได้มีการอนุรักษ์ไว้ให้คนทั่วไปได้เห็น อย่างไรก็ตามได้มีการประยุกต์วัฒนธรรม ประเพณี บางด้านให้เข้ากับรูปแบบใหม่ๆ ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐ ควรปรับบทบาทในการสร้างความยอมรับจากคนในพื้นที่ด้วยการ พัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ และมีการรณรงค์ ให้คนในชุมชนรักษาขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดอย่างต่อเนื่อง

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2560) ได้ศึกษาการสร้างและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมสู่การเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวของชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการสร้าง และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของชาวมอญเกาะเกร็ดให้กลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การ

สังเกต การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ประชาชน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นชาวมอญในตำบลเกาะเกร็ด และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด ผลการวิจัยพบว่า มรดกทางภูมิปัญญาด้านอาหาร ศิลปหัตถกรรม มีการพัฒนาให้เข้ากับการท่องเที่ยวและความต้องการของลูกค้า แต่ยังเป็นการผลิต และจำหน่ายแบบพอเพียง สร้างรายได้ให้ครอบครัวสามารถดำรงชีพอยู่ได้ และมีการแบ่งหน้าที่กันทำ ตามความชำนาญ ส่วนวัฒนธรรมและประเพณีนั้น ชาวมอญยังคงธำรงรักษาไว้เป็นอย่างดี มีบาง ประเพณีได้ปรับให้เข้ากับยุคสมัย

วิภาดา ศุภรัฐปริษา (2553) ได้ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคม วัฒนธรรมใน ชุมชนวัดเกต เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคมและ วัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่ จากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 3 กลุ่ม และจัดลำดับ ความสำคัญของผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม ศึกษาความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนวัดเกต เพื่อให้ได้ข้อสรุปถึงมาตรการเพื่อลด ผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นว่า ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่อยู่ในระดับปานกลาง ผลกระทบทางบวกพบว่าการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น และมีการสืบสานฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมากขึ้นด้านข้อเสียของการท่องเที่ยว คือ เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น ประเพณีและวัฒนธรรมถูกทำให้กลายเป็น สินค้ามากขึ้นนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนวัดเกตอยู่ในระดับมาก การหาแนวทางลดผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นชุมชนควรมีการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และการ พัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับข้อจำกัดทางด้านกายภาพของชุมชน ควรสร้างความตระหนัก ให้แก่คนในชุมชนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของสังคม

อัญญารัตน์ ธรารวรรณ และมริวรรณ ผิวนิม (2557) ได้ศึกษาผลกระทบทางสังคม และ วัฒนธรรม จากการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา เมืองเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการจัดการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพสังคมและ ทรัพยากรวัฒนธรรมของเมืองเชียงคาน เพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน โดย ใช้วิธีศึกษาเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการและกึ่งวิชาการ ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็น ทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยผลการวิจัยพบว่า

การจัดการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมและทรัพยากรวัฒนธรรม ทางสังคมพบว่า ชุมชนได้รับความสะดวกสบายในด้านระบบสาธารณูปโภคมากยิ่งขึ้น คนในชุมชนมีการประกอบอาชีพในท้องถิ่นตนเอง มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ผลกระทบทางลบคือความสัมพันธ์ในครอบครัวน้อยลง สังคมมีความแออัดมากขึ้น ส่วนทรัพยากรวัฒนธรรมนั้นส่งผลให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญหวงแหนรักษาความเป็นเอกลักษณ์และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ทางลบคือ ทำให้ทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนถูกลดคุณค่าลงไป มีการเลียนแบบวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวซึ่งก่อให้เกิดการขัดแย้งกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน

อมรศิริ ดวงดี (2555) ได้ศึกษาความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยในระดับปานกลางปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์หิ้งห้อยของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า การให้คุณค่าเกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์หิ้งห้อย มีผลต่อความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญ คือ นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ส่องแสงไฟแรงสูงขณะชมหิ้งห้อย ถ่ายรูปหิ้งห้อยโดยใช้แฟลช หรือจับหิ้งห้อย ซึ่งนักท่องเที่ยวขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย และไม่มี ความตระหนักในการอนุรักษ์อย่างแท้จริง

งานวิจัยต่างประเทศ

Eshliki (2012) ได้ศึกษา การรับรู้ถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว กรณีศึกษาที่ ชายหาดแรมซาร์ ประเทศอิหร่าน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและขอบเขตการมีส่วนร่วมในโครงการปรับปรุงคุณภาพการท่องเที่ยวของชายหาดแรมซาร์ ผลการวิเคราะห์พบว่า การท่องเที่ยวมีผลต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

Bello (2017) ได้ศึกษา การรับรู้ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรมของคนในชุมชน MANGOCHI ประเทศมาลาวี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ถึงผลกระทบการ

ท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรมของคนในชุมชน MANGOCHI ประเทศมาลาวี ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนรับรู้ถึงผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านทางสังคมวัฒนธรรมทั้งเชิงลบและเชิงบวก ผลกระทบเชิงบวกทำให้คนในชุมชนมีรายได้ที่ดีขึ้น สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นได้ และมีการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ดีขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบได้แก่ เกิดการอพยพเข้าสู่พื้นที่ชุมชนมากขึ้นเพื่อหางานและอิทธิพลทางวัฒนธรรมของผู้มาเยือนชาวตะวันตกที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ระดับการรับรู้ต่อผลกระทบการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรมของคนในชุมชนจะช่วยให้มีวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวรวมถึงภาครัฐได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการสร้างกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นต่อไป

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

การรับรู้ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

- ด้านเอกลักษณ์
(สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2557)
- ด้านอัตลักษณ์
(วนิดา ตรีสวัสดิ์, 2555)
- ด้านสัญลักษณ์
(ธิดา สาระยา, 2558)

ตัวแปรตาม

การตระหนักรู้ต่อผลกระทบ
ทางการท่องเที่ยวด้านสังคม
และวัฒนธรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีจำนวนทั้งสิ้น 5,842 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด, 2553) โดยได้ทำการกำหนดขนาดของการวิจัยครั้งนี้ ด้วยการใช้สูตรในการคำนวณ เนื่องด้วยทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Finite Population) ตามวิธีของยามาเน (Yamane, 1973) โดยมีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือระดับความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$\text{เมื่อ } n = \text{จำนวนคน}$$

$$N = \text{ขนาดประชากร}$$

$$e = \text{ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง}$$

เมื่อแทนค่าในสูตรข้างต้น ด้วยขนาดประชากร 5,842 คน ขนาดที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ

$$n = \frac{5,842}{1 + 5,842 (0.05)^2}$$

$$n = 374.36719$$

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 374 แต่เพื่อความครอบคลุมจึงเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) ทำการเก็บแบบสอบถามบริเวณแหล่งชุมชนชาวมอญในบริเวณเกาะเกร็ด ดังต่อไปนี้ บริเวณวัดของชุมชนมอญ ได้แก่ วัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร วัดเสาธงทอง วัดไผ่ล้อม วัดฉิมพลีสุทธาวาส และบริเวณตลาดของชุมชน เก็บจำนวน 5 สถานที่ สถานที่ละ 80 คน จนครบ 400 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด
2. มีอายุ 20 ปีขึ้นไป
3. มีความยินดีและเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม
4. สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ มีรูปแบบในการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ และการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการเมืองที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaires) มีทั้งหมด 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาอยู่อาศัย ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

โดยในส่วนที่ 2 มีเกณฑ์การเลือกตอบและให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

ระดับ 1	หมายถึง	ระดับการรับรู้ที่น้อยที่สุด
ระดับ 2	หมายถึง	ระดับการรับรู้ที่น้อย
ระดับ 3	หมายถึง	ระดับการรับรู้ปานกลาง
ระดับ 4	หมายถึง	ระดับการรับรู้มาก
ระดับ 5	หมายถึง	ระดับการรับรู้มากที่สุด

ระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของอันตรภาคชั้นดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของค่าคะแนนได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึงระดับการรับรู้ที่น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึงระดับการรับรู้ที่น้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึงระดับการรับรู้ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึงระดับการรับรู้มาก
คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึงระดับการรับรู้มากที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

โดยในส่วนที่ 3 มีเกณฑ์การเลือกตอบและให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

ระดับ 1	หมายถึง	ระดับการตระหนักรู้ที่น้อยที่สุด
ระดับ 2	หมายถึง	ระดับการตระหนักรู้ที่น้อย
ระดับ 3	หมายถึง	ระดับการตระหนักรู้ปานกลาง
ระดับ 4	หมายถึง	ระดับการตระหนักรู้มาก
ระดับ 5	หมายถึง	ระดับการตระหนักรู้มากที่สุด

ระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของอันตรภาคชั้นดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของค่าคะแนนได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึงระดับการตระหนักรู้ที่น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึงระดับการตระหนักรู้ที่น้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึงระดับการตระหนักรู้ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึงระดับการตระหนักรู้มาก
คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึงระดับการตระหนักรู้มากที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. เมื่อทำการสร้างแบบสอบถามเสร็จ นำแบบสอบถามดังกล่าวทำการปรับปรุงและแก้ไข โดยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เมื่อพิจารณาค่าความตรงของแบบสอบถามด้วยวิธีการ

ตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างค่าคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC, Index of Item Objective Congruence) เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขความถูกต้อง ความชัดเจนและความเหมาะสมในเนื้อหา โดยค่าที่ได้ต้องมีค่าใกล้เคียง 1 มากที่สุด ผู้วิจัยได้กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.6 ขึ้นไป เพราะถือว่าค่าที่ได้เพียงพอและเป็นที่ยอมรับทางสถิติ (สิทธิ์ ชีรสรณ์, 2552) ซึ่งค่าที่ได้ คือ 0.91 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปปรับปรุงให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนทดลองใช้

2. หลังการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คือชาวไทยเชื้อสายมอญ ที่อาศัยอยู่ใน อ. พระประแดง จ. สมุทรปราการ เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม และเพื่อตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเที่ยง หรือความสอดคล้องภายใน โดยผู้วิจัยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา 0.7 ขึ้นไป เพราะถือว่าค่าที่เพียงพอและเป็นที่ยอมรับทางสถิติ (ยุทธ ไกยวรรณ และ กุสุมา ผลาพรหม, 2553) โดยค่าที่ได้ คือ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้คัดกรองคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามก่อนแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด กับชาวไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด บริเวณแหล่งชุมชนชาวมอญ ดังต่อไปนี้ บริเวณวัดของชุมชนมอญ ได้แก่ วัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร วัดเสาธงทอง วัดไผ่ล้อม วัดฉิมพลีสุทธาวาส และบริเวณตลาดของชุมชน

โดยเก็บข้อมูลจำนวน 5 สถานที่ สถานที่ละ 80 ชุด และใช้เวลาเก็บข้อมูลในวันจันทร์ - ศุกร์ แจกแบบสอบถามจำนวน 10 ชุด/วัน แบ่งเป็น ช่วงเช้า 5 ชุด ช่วงบ่าย 5 ชุด และในวันเสาร์และอาทิตย์ แจกแบบสอบถามเป็นจำนวน 15 ชุด/วัน แบ่งเป็น ช่วงเช้า 8 ชุด ช่วงบ่าย 7 ชุด รวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ ดังต่อไปนี้

สัปดาห์ที่	สถานที่เก็บ	วันที่เก็บ		รวม
		จันทร์-ศุกร์	เสาร์-อาทิตย์	
1	วัดปรมย์ยิกาวาส	50	30	80 ชุด
2	วัดเสาชิงช้า	50	30	80 ชุด
3	วัดไผ่ล้อม	50	30	80 ชุด
4	วัดฉิมพลีสุทธาวาส	50	30	80 ชุด
5	บริเวณตลาดชุมชน	50	30	80 ชุด
รวม 5 สัปดาห์				400 ชุด

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ด้วยวิธีการเดินทางเข้าไปในแต่ละสถานที่ที่
สถานที่ละ 1 สัปดาห์ และผู้วิจัยทำการคัดกรองข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ได้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี
คุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด
2. มีอายุ 20 ปีขึ้นไป
3. มีความยินดีและเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม
4. สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้

จากนั้นแจกแบบสอบถามโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบด้วยตนเอง ใช้เวลาในการตอบ
แบบสอบถาม 10-15 นาที และผู้วิจัยรับแบบสอบถามกลับคืนเมื่อผู้ตอบแบบสอบถามตอบเสร็จสิ้น
แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำข้อมูลในงานวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ
แบบสอบถามที่ได้จากการออกเก็บข้อมูล โดยแยกข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ออก
2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วมาลงรหัส
สำหรับประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์
3. การประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการ
ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติในการทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสถิติสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression) โดยตั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics analysis) เป็นการคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย และการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องการตระหนักรู้ และเรื่องผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics analysis) เนื่องจากงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ผู้วิจัยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานคือ สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression) โดยตั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย สำหรับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นขั้นตอนต่างๆ ตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อในการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อความเข้าใจ ความสะดวกในการวิเคราะห์ และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีความสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

n	แทน จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{x}	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
R^2	แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ (Coefficient of determination)
Beta	แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
F-Value	แทน ค่าพยากรณ์ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตาม
p	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของชาวไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด จำนวน 400 คน นำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางและการอธิบายประกอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยว ด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ตอนที่ 4 ผลการแจกแจงความถี่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน โดยจำแนกตามเพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาอยู่อาศัย ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	คนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	240	60.00
หญิง	160	40.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และรองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 160 คิดเป็นร้อยละ 40

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	คนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
20 - 29 ปี	95	23.75
30 - 39 ปี	87	21.75
40 - 49 ปี	79	19.75
50 - 59 ปี	61	15.25
60 ปีขึ้นไป	78	19.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75 รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 อายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 และอายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	คนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด	
	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	178	44.50
10,000 - 20,000 บาท	144	36.00
20,001 - 30,000 บาท	49	12.25
30,001 - 40,000 บาท	13	3.25

มากกว่า 40,000 บาท	8	2.00
ไม่มีรายได้	8	2.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 รองลงมาได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.25 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-40,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 และไม่มีรายได้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	คนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด	
	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	215	53.75
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	45	11.25
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	43	10.75
นักเรียน/นักศึกษา	44	11.00
แม่บ้าน	23	5.75
เกษียณ	14	3.50
อื่นๆ	16	4.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 รองลงมาได้แก่ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ

11.25 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 แม่บ้าน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 อื่นๆ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 (ได้แก่ ชั้ววินมอเตอร์ไซด์ 12 คน ทำสวน 4 คน) และเกษียณอายุ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	คนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	271	67.75
ปริญญาตรี	127	31.75
ปริญญาโท	2	0.50
สูงกว่าปริญญาโท	0	0.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 67.75 รองลงมาได้แก่ ปริญญาตรี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.75 และปริญญาโท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาอยู่อาศัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	คนไทยเชื้อสายมอญที่ อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด	
	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาอยู่อาศัย		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	20	5.00
6 - 10 ปี	21	5.25
11 - 15 ปี	27	6.75
16 - 20 ปี	60	15.00
มากกว่า 20 ปี	272	68.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปี จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาได้แก่ อยู่อาศัย 16-20 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 อยู่อาศัย 11-15 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 อยู่อาศัย 6-10 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 และอยู่อาศัยต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ด้านเอกลักษณ์ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ด้านเอกลักษณ์ (n = 400)	\bar{x}	S.D.	ระดับการรับรู้
เมื่อนึกถึงชุมชนมอญ มักนึกถึงเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเกาะเกร็ด มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะหม้อน้ำลายวิจิตรอันปรากฏบนตราประจำจังหวัดนนทบุรี	4.50	0.84	มากที่สุด
เครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นโดยฝีมือชาวมอญมีลักษณะเฉพาะถิ่นไม่เหมือนเครื่องปั้นที่ใด โดยจะมีเนื้อสีแดงส้ม เเผาโดยไม่มีการเคลือบน้ำยา แกะสลักและฉลุลายประณีตสวยงาม	4.42	0.82	มากที่สุด
อาหารขึ้นชื่อของกลุ่มคนมอญ จนเป็นเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ด ได้แก่ ข้าวแช่ หมี่กรอบ ทอดมันหน่อกล้วย และขนมหวานโบราณ เช่น ทองเอก จำมงกุฎ หันตรา	4.27	0.88	มากที่สุด
ประเพณีทำบุญสงกรานต์ของกลุ่มคนมอญที่เกาะเกร็ด มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร โดยมีประเพณีการแห่น้ำหวาน การแห่ข้าวแช่ การแห่หงส์ ธงตะขาบ ตามความเชื่อของกลุ่มคนมอญ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์	4.59	2.99	มากที่สุด

รวม	4.45	1.01	มากที่สุด
-----	------	------	-----------

จากตารางที่ 7 แสดงผลค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ด้านเอกลักษณ์ ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการรับรู้ด้านเอกลักษณ์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 1.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการรับรู้ด้านเอกลักษณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ คือ ประเพณีทำบุญสงกรานต์ของกลุ่มคนมอญที่เกาะเกร็ด มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร โดยมีประเพณีการแห่น้ำหวาน การแห่ข้าวแช่ การแห่หงส์ธงตะขาบ ตามความเชื่อของกลุ่มคนมอญ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 2.99) เมื่อนึกถึงชุมชนมอญ มักนึกถึงเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเกาะเกร็ด มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะหม้อน้ำลายวิจิตร อันปรากฏบนตราประจำจังหวัดนนทบุรี ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.84) เครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นโดยฝีมือชาวมอญมีลักษณะเฉพาะถิ่นไม่เหมือนเครื่องปั้นที่ใด โดยจะมีเนื้อสีแดงส้ม เเผาโดยไม่มีการเคลือบน้ำยา แกะสลักและฉลุลายประณีตสวยงาม ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.82) และอาหารขึ้นชื่อของกลุ่มคนมอญ จนเป็นเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ด ได้แก่ ข้าวแช่ หมี่กรอบ ทอดมันหน่อกะลา และขนมหวานโบราณ เช่น ทองเอก จำมงกุฏ หันตรา ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.89) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ด้านอัตลักษณ์ (n = 400)	\bar{x}	S.D.	ระดับการรับรู้
เชื่อชาติมอญเป็นลักษณะเฉพาะบ่งชี้แสดงถึงความ เป็นมอญ	4.27	0.89	มากที่สุด
ภาษามอญแสดงถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มคน มอญ	4.24	0.95	มากที่สุด
กลุ่มคนมอญมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและทำบุญในวัน สำคัญทางศาสนาอย่างเป็นประจำ	4.37	0.88	มากที่สุด
วัฒนธรรมมอญ เช่น ดนตรีปี่พาทย์ นาฏศิลป์ มีความ เป็นลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะการรำมอญซึ่งถือเป็น นาฏศิลป์ที่มีความเก่าแก่ของคนมอญ และยังคง อนุรักษ์รักษาไว้	4.37	0.80	มากที่สุด
รวม	4.31	0.78	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 แสดงผลค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ระดับการรับรู้ด้านอัตลักษณ์ ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ใน เกาะเกร็ด มีการรับรู้ด้านอัตลักษณ์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการรับรู้ด้านอัตลักษณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ คือ กลุ่มคนมอญมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาอย่างเป็นประจำ ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.88) วัฒนธรรมมอญ เช่น ดนตรีปี่พาทย์ นาฏศิลป์ มีความเป็นลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะการรำมอญซึ่งถือเป็นนาฏศิลป์ที่มีความเก่าแก่ของคนมอญ และยังคงอนุรักษ์รักษาไว้ ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.80) เชื่อชาติมอญเป็นลักษณะเฉพาะบ่งชี้แสดงถึงความ เป็นมอญ ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.89) และภาษามอญแสดงถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มคนมอญ ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.95) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม (n = 400)	\bar{x}	S.D.	ระดับการรับรู้
พระเจดีย์มูเตาหรือเจดีย์เอียง เป็นโบราณสถานที่สำคัญ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนมอญเกาะเกร็ด	4.76	0.57	มากที่สุด
วัดปรมย์ยิกาวาส เป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนชาวมอญ เป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มคนมอญ และถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเกาะเกร็ด	4.61	0.64	มากที่สุด
บ้านกวานอาม่าน (พิพิธภัณฑสถานเครื่องปั้นดินเผา) เป็นศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวมอญ จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผามอญลายโบราณที่เกิดจากฝีมือช่างปั้นโดยกลุ่มคนมอญในเกาะเกร็ด นับเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี	4.08	0.95	มาก
รวม	4.48	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 แสดงผลค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ คือ พระเจดีย์มูเตาหรือเจดีย์เอียง เป็นโบราณสถานที่สำคัญ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนมอญเกาะเกร็ด ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.57) วัดปรมย์ยิกาวาส เป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนชาวมอญ เป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มคนมอญ และถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเกาะเกร็ด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือบ้านกวานอาม่าน (พิพิธภัณฑสถานเครื่องปั้นดินเผา) เป็นศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวมอญ จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผามอญลายโบราณที่เกิดจากฝีมือช่างปั้นโดยกลุ่มคนมอญในเกาะเกร็ด นับเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.95)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้าน
สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบ
ทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย โดยรวม

ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและ วัฒนธรรม (n = 400)	\bar{x}	S.D.	ระดับการ ตระหนักรู้
ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	4.27	0.82	มากที่สุด
ชุมชนหันมาอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีของ ตนเอง	4.13	0.83	มาก
การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น	4.38	0.80	มากที่สุด
การท่องเที่ยวส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดี ขึ้น	4.21	0.89	มากที่สุด
เกิดการพัฒนาพื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่ง อำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามแม่น้ำ เจ้าพระยา การปรับปรุงภูมิทัศน์วัดวาอาราม ป้าย บอกทางต่างๆ	4.05	0.93	มาก
การท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตกลุ่มคนมอญเปลี่ยนแปลง ไป สูญเสียความเป็นชุมชนมอญ	2.99	1.03	ปานกลาง
การใช้ภาษาถิ่น (มอญ) เลือนหายไป เนื่องมาจากการ เดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการ ปรับเปลี่ยนการสื่อสารเพื่อให้เข้ากับคนภายนอก	3.08	1.14	ปานกลาง
การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม	2.92	1.11	ปานกลาง
คนในชุมชนละทิ้งอาชีพทางภูมิปัญญาและหันมา ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือ	3.30	1.09	ปานกลาง

การค้าขายเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น			
การมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความวุ่นวายและแออัดในชุมชน	2.75	1.18	ปานกลาง
รวม	3.61	0.60	มาก

จากตารางที่ 10 แสดงผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญ ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61$, S.D. = 0.6) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ คือ การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.80) ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.82) และการท่องเที่ยวส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.89) ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ ชุมชนหันมาอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.83) และเกิดการพัฒนาพื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา การปรับปรุงภูมิทัศน์วัดวาอาราม ป้ายบอกทางต่างๆ ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.93) ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ คือ คนในชุมชนละทิ้งอาชีพทางภูมิปัญญาและหันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือการค้าขายเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น ($\bar{x} = 3.30$, S.D. = 1.09) การใช้ภาษาถิ่น (มอญ) เลือนหายไป เนื่องมาจากการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารเพื่อให้เข้ากับคนภายนอก ($\bar{x} = 3.08$, S.D. = 1.14) การท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตกลุ่มคนมอญเปลี่ยนแปลงไป สูญเสียความเป็นชุมชนมอญ ($\bar{x} = 2.99$, S.D. = 1.03) การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ($\bar{x} = 2.92$, S.D. = 1.11) และการมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความวุ่นวายและแออัดในชุมชน ($\bar{x} = 2.75$, S.D. = 1.18) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการแจกแจงความถี่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ตารางที่ 11 ผลการแจกแจงความถี่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม	ผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบ คำถามปลายเปิด (n = 8) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (คน)
1. การท่องเที่ยวไม่ได้ทำให้วิถีชุมชนเปลี่ยนแปลง โดยรวม แต่เป็นส่วนน้อยเท่านั้น	1
2. การทำวิจัยในเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องดีในการอนุรักษ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น	1
3. ขอให้มีการแสดงให้กับนักท่องเที่ยว	1
4. คนนอกเข้ามาค้าขายมากกว่าคนในชุมชน	1
5. ควรพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นมากกว่านี้	1
6. ชุมชนมอญเกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง รักษา วัฒนธรรมประเพณีไว้ตลอด ฉะนั้น มีการท่องเที่ยว เข้ามาก็ยังเหมือนเดิม เพิ่มเติมคือความ เจริญก้าวหน้ามากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและ การเพิ่มรายได้จากการค้าขายของชาวบ้าน ทำให้ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น	1
7. เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามา ควรจะมีการรักษาความ เป็นสังคมคนท้องถิ่นไว้ (ความมีเอกลักษณ์ของ ตนเอง)	1
8. นักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้ปริมาณขยะเยอะ และไม่มี จิตสำนึก ทิ้งขยะไม่ลงถัง	1

จากตารางที่ 11 แสดงผลการแจกแจงความถี่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับรู้
เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการ
ท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ทั้งสิ้น จำนวน 8 คน
โดยมีผู้แสดงความคิดเห็น การท่องเที่ยวไม่ได้ทำให้วิถีชุมชนเปลี่ยนแปลงโดยรวม แต่เป็นส่วนน้อย
เท่านั้น จำนวน 1 คน การทำวิจัยในเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดี
ยิ่งขึ้น จำนวน 1 คน ขอให้มีการแสดงให้กับนักท่องเที่ยว จำนวน 1 คน คนนอกเข้ามาค้าขายมากกว่า
คนในชุมชน จำนวน 1 คน ควรพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นมากกว่านี้ จำนวน 1 คน ชุมชนมอญเกาะ
เกร็ดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง รักษาวัฒนธรรมประเพณีไว้ตลอด ฉะนั้น มีการท่องเที่ยวเข้ามาชุมชนก็ยิ่ง
เหมือนเดิม เพิ่มเติมคือความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและการเพิ่มรายได้จาก
การค้าขายของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จำนวน 1 คน เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามา
ควรจะมีการรักษาความเป็นสังคมคนท้องถิ่นไว้ (ความมีเอกลักษณ์ของตนเอง) จำนวน 1 คน และ
นักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้ปริมาณขยะเยอะ และไม่มีจิตสำนึก ทิ้งขยะไม่ลงถัง จำนวน 1 คน

ตอนที่ 5 ผลทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ตารางที่ 12 แสดงผลทดสอบการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

การรับรู้	Beta	t	p
ด้านเอกลักษณ์	0.124	2.340	0.020*
ด้านอัตลักษณ์	0.433	7.082	0.000*
ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม	- 0.71	- 1.270	0.205

$R^2 = 0.223$, F-Value = 37.948, n = 400 *p ≤ 0.05

จากตารางที่ 12 แสดงผลทดสอบการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย โดยใช้สถิติสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ (R^2) ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระ คือ การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ การตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย มีค่าเท่ากับ 0.223 และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ด้านเอกลักษณ์ และด้านอัตลักษณ์ มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไม่มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

สรุปได้ว่าการรับรู้ด้านเอกลักษณ์ และด้านอัตลักษณ์ มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไม่มีผลต่อ

การตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด
ประเทศไทย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากคนไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด ประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 4 ตอน โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการอยู่อาศัย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม โดยพิจารณาความตรงของแบบสอบถามด้วยวิธีการตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างค่าคำถามกับวัตถุประสงค์ (IIOC) ได้ผลเท่ากับ 0.91 หลังจากนั้นนำ

แบบสอบถามมาทำการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability test) โดยทำการแจกแบบสอบถามให้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คือ ชาวไทยเชื้อสายมอญ ที่อาศัยอยู่ใน อ. พระประแดง จ.สมุทรปราการ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ของแบบสอบถาม (α -Coefficient) ของครอนบาร์ค โดยได้ค่าครอนบาร์คแอลฟา เท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคนไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด ประเทศไทย จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้อธิบายและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม วิธีการเก็บข้อมูล ตลอดจนถึงการรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ระหว่างวันที่ 15 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 15 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 โดยจำแนกวันเก็บข้อมูลดังนี้

บริเวณแหล่งชุมชนชาวมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

- วัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร เก็บข้อมูลในวันจันทร์ – ศุกร์ จำนวน 50 ชุด และวันเสาร์ – อาทิตย์ จำนวน 30 ชุด รวม 80 ชุด
- วัดเสาธงทอง เก็บข้อมูลในวันจันทร์ – ศุกร์ จำนวน 50 ชุด และวันเสาร์ – อาทิตย์ จำนวน 30 ชุด รวม 80 ชุด
- วัดไผ่ล้อม เก็บข้อมูลในวันจันทร์ – ศุกร์ จำนวน 50 ชุด และวันเสาร์ – อาทิตย์ จำนวน 30 ชุด รวม 80 ชุด
- วัดฉิมพลีสุทธาวาส เก็บข้อมูลในวันจันทร์ – ศุกร์ จำนวน 50 ชุด และวันเสาร์ – อาทิตย์ จำนวน 30 ชุด รวม 80 ชุด
- บริเวณตลาดของชุมชน เก็บข้อมูลในวันจันทร์ – ศุกร์ จำนวน 50 ชุด และวันเสาร์ – อาทิตย์ จำนวน 30 ชุด รวม 80 ชุด

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ดังนี้

- วิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
- วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

- สถิติสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear regression)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 อาชีพหลักคือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 67.75 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปี จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญ อายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการรับรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเอกลักษณ์ ด้านอัตลักษณ์ และด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1 ด้านเอกลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการรับรู้ด้านเอกลักษณ์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ ประเพณีทำบุญสงกรานต์ของกลุ่มคนมอญที่เกาะเกร็ด มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร โดยมีประเพณีการแห่น้ำหวาน การแห่ข้าวแช่ การแห่หงส์ธงตะขาบ ตามความเชื่อของกลุ่มคนมอญ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ รองลงมาคือ เมื่อนึกถึงชุมชนมอญมักนึกถึงเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเกาะเกร็ด มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะหม้อน้ำลายวิจิตร อันปรากฏบนตราประจำจังหวัดนนทบุรี รองลงมาคือ เครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นโดยฝีมือชาวมอญมีลักษณะเฉพาะถิ่น ไม่เหมือนเครื่องปั้นที่ใด โดยจะมีเนื้อสีแดงส้ม เผาโดยไม่มีการเคลือบน้ำยา แกะสลักและฉลุลายประณีตสวยงาม และอาหารขึ้นชื่อของกลุ่มคนมอญ จนเป็นเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ด ได้แก่ ข้าวแช่ หมี่กรอบ ทอดมันหน่อกล้วย และขนมหวานโบราณ เช่น ทองเอก จำมงกุฏ หันตรา ตามลำดับ

2.2 ด้านอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการรับรู้ด้านอัตลักษณ์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ กลุ่มคนมอญมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาอย่างเป็นประจำ รองลงมาคือ วัฒนธรรมมอญ เช่น ดนตรีปี่พาทย์ นาฏศิลป์ มีความเป็นลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะการรำมอญซึ่งถือเป็นนาฏศิลป์ที่มีความเก่าแก่ของคนมอญ และยังคงอนุรักษ์รักษาไว้ รองลงมาคือ เชื้อชาติมอญเป็นลักษณะเฉพาะบ่งชี้แสดงถึงความเป็นมอญ และภาษามอญแสดงถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มคนมอญ

2.3 ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ คือ พระเจดีย์มูเตาหรือเจดีย์เอียง เป็นโบราณสถานที่สำคัญและเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนมอญเกาะเกร็ด รองลงมาคือ วัดปรมัยยิกาวาสเป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนชาวมอญ เป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มคนมอญ และถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเกาะเกร็ด และอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ บ้านกวานอาม่าน (พิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา) เป็นศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวมอญ จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผามอญลายโบราณที่เกิดจากฝีมือช่างปั้นโดยกลุ่มคนมอญในเกาะเกร็ด นับเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญ อายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมทางบวก อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมทางลบ อยู่ในระดับปานกลาง

3.1 ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมทางบวก ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ด้านสังคมและวัฒนธรรมทางบวก โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ คือ การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น รองลงมาคือ ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และการท่องเที่ยวส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น และ อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ คือ ชุมชนหันมาอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง รองลงมาคือ เกิดการพัฒนาพื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา การปรับปรุงภูมิทัศน์วัดวาอาราม ป้ายบอกทางต่างๆ ตามลำดับ

3.2 ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมทางลบ ผลการวิจัยพบว่า คนไทย เชื้อสายมอญอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด มีการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยว ด้านสังคมและวัฒนธรรมทางลบ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ คนในชุมชนละทิ้งอาชีพทางภูมิปัญญาและหันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือการค้าขายเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น รองลงมาคือ การใช้ภาษาถิ่น (มอญ) เลือนหายไป เนื่องมาจากการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารเพื่อให้เข้ากับคนภายนอก รองลงมาคือ การท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตกลุ่มคนมอญเปลี่ยนแปลงไป สูญเสียความเป็นชุมชนมอญ รองลงมาคือ การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม และการมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความวุ่นวายและแออัดในชุมชน ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการแจกแจงความถี่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญเกาะเกร็ด ประเทศไทย

พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ทั้งสิ้น จำนวน 8 คน โดยมีผู้แสดงความคิดเห็น การท่องเที่ยวไม่ได้ทำให้วิถีชุมชนเปลี่ยนแปลงโดยรวม แต่เป็นส่วนน้อยเท่านั้น การทำวิจัยในเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ขอให้มีการแสดงให้กับนักท่องเที่ยว คนนอกเข้ามาค้าขายมากกว่าคนในชุมชน ควรพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น

มากกว่านี้ ชุมชนมอญเกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง รักษาวัฒนธรรมประเพณีไว้ตลอด ฉะนั้น มีการท่องเที่ยวเข้ามาชุมชนก็ยิ่งเหมือนเดิม เพิ่มเติมคือความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยว และการเพิ่มรายได้จากการค้าขายของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามา ควรจะมีการรักษาความเป็นสังคมคนท้องถิ่นไว้ (ความมีเอกลักษณ์ของตนเอง) และนักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้ปริมาณขยะเยอะ และไม่มีจิตสำนึก ทิ้งขยะไม่ลงถัง

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

การรับรู้ด้านเอกลักษณ์ และด้านอัตลักษณ์ มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนการรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไม่มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ผู้วิจัยได้นำผลสรุปการวิเคราะห์มาเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ด้านเอกลักษณ์

การรับรู้ด้านเอกลักษณ์ มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย เป็นเพราะว่ากลุ่มคนมอญที่อยู่อาศัยในเกาะเกร็ดนั้น มีการรับรู้ถึงประเพณีทำบุญสงกรานต์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร โดยงานสงกรานต์ที่เกาะเกร็ดนั้น มีทั้งประเพณีการแห่น้ำหวาน การแห่ข้าวแช่ และการแห่หงส์ธงตะขาบ ซึ่งตามความเชื่อของกลุ่มคนมอญในช่วงเทศกาลสงกรานต์ อันเกิดจากการสั่งสมของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีมาเป็นเวลาช้านานนั้น มีความแตกต่างออกไปจากสังคมอื่น สอดคล้องกับสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2557) กล่าวว่า เอกลักษณ์เป็นความต้องการของมนุษย์หรือกลุ่มคนในสังคมนั้นๆที่จะไม่เหมือนคนอื่นและต้องการที่จะแตกต่าง ซึ่งก็แล้วแต่บุคคลในสังคมนั้นๆ ว่าต้องการมีความแตกต่างมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ กลุ่มคนมอญเกาะเกร็ดยังให้ความสำคัญกับประเพณีสงกรานต์ในฐานะวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งจะมีการทำบุญเฉลิมฉลองอย่างใหญ่โต และใช้ระยะเวลาในการจัดเทศกาลสงกรานต์เป็นระยะเวลาหลายวัน ตั้งแต่วันที่ 13 เดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี ประกอบกับมีประเพณีที่หลากหลายเกิดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ รวมถึงมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมประจำปีของแต่ละหมู่บ้าน ประเพณีสงกรานต์นี้จึงก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และความสามัคคีในการจัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันของคนในชุมชน และส่งผลต่อความตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมสู่การเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวของชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าทางจิตใจ แสดงให้เห็นถึงการช่วยเหลือร่วมแรงร่วมใจกัน ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชุมชน และยังคงธำรงรักษาไว้ไม่เปลี่ยนแปลงจากในอดีต

มากนัก นอกจากนี้เครื่องปั้นดินเผายังเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของเกาะเกร็ด ดังจะเห็นได้ว่า หม้อน้ำลายวิจิตรเป็นเครื่องปั้นดินเผาแบบมอญที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นประจำเกาะเกร็ด อันปรากฏบนตราประจำจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเดิมเป็นเครื่องใช้ในราชสำนักมอญ ทำขึ้นเพื่อถวายพระหรือเป็นเครื่องบรรณาธิการสำหรับผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือโดยมีการตกแต่งลวดลายอย่างวิจิตรบรรจง อีกทั้งเครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นโดยฝีมือชาวมอญ เกาะเกร็ดยังมีลักษณะเฉพาะถิ่นไม่เหมือนเครื่องปั้นที่ใด โดยจะมีเนื้อสีแดงส้ม เผาโดยไม่มีการเคลือบน้ำยา แกะสลักและฉลุลายประณีตสวยงาม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มคนมอญที่ได้รับสืบทอดภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษ สังคมประสบการณ์ที่มีร่วมกันออกมาเป็นสินค้าอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะวรรณ ปิ่นแก้ว และเกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง (2560) ได้ศึกษาเอกลักษณ์ ภาพลักษณ์ บุคลิกภาพจังหวัดนครปฐม ได้กล่าวถึงนิยามของเอกลักษณ์ว่า เอกลักษณ์เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากภายในสู่ภายนอก หรือนำสิ่งที่มีอยู่แล้วทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสะท้อนความเป็นตัวตนหรือสิ่งที่ต้องการนำเสนอไปสู่การรับรู้ของสาธารณะในรูปแบบลักษณะต่างๆ ให้กลายเป็นภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ และยังสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2559) กล่าวว่า งานช่างฝีมือดั้งเดิมคือภูมิปัญญา ทักษะ ฝีมือช่าง การเลือกใช้วัสดุและกลวิธี การสร้างสรรค์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่น สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชน โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นผสมผสานกับความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่น แล้วพัฒนาเป็นความชำนาญเฉพาะบุคคล จนเกิดเป็นงานช่างฝีมือคุณภาพ และมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ ในปัจจุบันการทำเครื่องปั้นดินเผาลดน้อยลงจากสมัยก่อนมาก อาจเป็นเพราะภาชนะพลาสติกเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น และเมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามา รูปแบบการผลิตเครื่องปั้นดินเผาในปัจจุบันจึงปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของตลาดมากขึ้นเพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม จึงลดน้อยลง บางส่วนหันมาประกอบอาชีพเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น สอดคล้องกับ องค์ บรรจุน (2549) กล่าวไว้ว่า สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เครื่องปั้นที่ใช้ในชีวิตประจำวันลดความนิยมลง ขณะที่เครื่องปั้นประเภทสวยงามได้พัฒนาขึ้นเป็นสินค้าที่ระลึก ประยุกต์รูปแบบและประโยชน์ใช้สอยให้ร่วมสมัย และเพื่อรองรับตลาดนักท่องเที่ยวมากขึ้น

เนื่องจากความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญเกาะเกร็ด ที่มีความเฉพาะในแง่ของทั้งอาหารและประเพณีของชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนอื่นๆ จึงทำให้ชุมชนชาวมอญ เกาะเกร็ด

สามารถรับรู้ได้ถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของตนเอง ซึ่งด้วยเหตุผลนี้อาจทำให้คนในชุมชนชาวมอญ เกาะเกร็ดเกิดความภาคภูมิใจและผูกพันกับพื้นที่และชุมชนของตนเอง และส่งผลให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมอันเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนงศักดิ์ วิกุล (2547) ได้ศึกษาการรับรู้ของชุมชนต่อคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมือง : กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครลำปาง กล่าวว่า มรดกทางวัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์เราได้สร้างขึ้นมาเป็นเวลานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังสามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ของชนชาติต่างๆ ได้อีกด้วย ซึ่งกลุ่มคนมอญนั้นมีการรับรู้มรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ดนี้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญา ศิลปวัตถุ เครื่องมือเครื่องใช้ และขนบธรรมเนียมประเพณี อันมีความโดดเด่น จึงส่งผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยว ด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี เนื่องจาก กลุ่มคนมอญมีความผูกพันกับสิ่งที่ตนเองและสังคมได้ร่วมกันสร้างขึ้นมา สังคมและสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อชุมชนของตนเองได้กลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีนักท่องเที่ยวมากมายเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม จึงทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง พร้อมทั้งเกิดจิตสำนึกในการร่วมกันอนุรักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ให้ยังคงอยู่

2. ด้านอัตลักษณ์

การรับรู้ด้านอัตลักษณ์ มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยว ด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย เป็นเพราะว่า เชื้อชาติมอญ เป็นลักษณะที่บ่งชี้แสดงถึงความเป็นมอญ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน มีอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยตนเองผ่านทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงเรื่องราว ความเชื่อ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่กลุ่มคนมอญมีส่วนร่วม และยึดถือปฏิบัติตามกันมาเป็นกฎเกณฑ์ เกิดเป็นวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรินทร์ ยิงนิค (2555) กล่าวว่าอัตลักษณ์คือคุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชน เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น ศาสนา ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่เหมือนทั่วไปกับสังคมอื่นๆ ทั้งนี้ภาษามอญก็ได้แสดงถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มคนมอญ เนื่องจากว่า ภาษามอญ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนมอญนั้นแตกต่างจากคนไทยหรือกลุ่มอื่นอย่างไร ในสมัยแรกที่กลุ่มชาวมอญย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เกาะเกร็ดนั้น ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางภาษาเอาไว้ได้ เพราะอยู่

รวมกันเป็นพวกเดียวกันสามารถใช้ภาษามอญในการสื่อสารแก่กัน และยังสอดคล้องกับ วนิดา ตรีสวัสดิ์ (2555) กล่าวว่า อัตลักษณ์ชุมชนเป็นลักษณะที่เกิดจากการสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันของคนในพื้นที่นั้นๆ จนเกิดเป็นลักษณะเฉพาะร่วมกันและแสดงให้คนภายนอกพื้นที่รับรู้ลักษณะเฉพาะเหล่านั้น นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณปพร ภิรมย์วงษ์ (2552) ที่ได้ศึกษาอัตลักษณ์และการท่องเที่ยว : ศึกษากรณี ผู้ไทบ้านภู ตำบลบ้านเป่า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า อัตลักษณ์ของผู้ไทบ้านภู คือการพูดภาษาผู้ไท ซึ่งมีการแสดงออกทางอัตลักษณ์ที่แตกต่างไปในแต่ละบริบท โดยพูดภาษาผู้ไทกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน เมื่อมีคนจากที่อื่นหรือมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจะไม่ได้พูดภาษาผู้ไท แต่ยังคงแสดงอัตลักษณ์ในความเป็นผู้ไท ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการแสดงตนเพื่อบอกว่าตนเป็นพวกเดียวกันกับชาวบ้านภู และต่างกับนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มอื่นที่เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวผู้ไท แต่ในปัจจุบันนี้ต้องยอมรับว่า ภาษามอญอาจมีบทบาทต่อสังคมมอญน้อยลง เพราะสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป เกาะเกร็ดกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมมากมาย จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนการสื่อสารเพื่อให้เข้ากับคนภายนอกมากขึ้น แต่ถึงแม้การสื่อสารทางภาษาจะลดน้อยลง แต่ภาษามอญก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในชุมชนมอญ เกาะเกร็ด โดยการใช้ภาษามอญเป็นป้ายสื่อความหมายชื่อหมู่บ้านต่างๆ และยังคงปรากฏในบทเทศน์ของพระสงฆ์มอญอยู่ทุกวันนี้ เหมือนกับว่ากลุ่มคนมอญนั้น ถึงแม้จะมีการใช้ภาษาที่ลดน้อยลงตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่ก็ยังมีการรักษาอนุรักษ์ไว้ไม่ให้เลือนหายไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรสา เงินฉาย (2550) ผลวิจัยพบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดมีการอนุรักษ์ภาษามอญโดยการเขียนสื่อป้ายโฆษณาและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เป็นภาษามอญ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านภาษาถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ดวิธีหนึ่ง

นอกจากนี้กลุ่มคนมอญยังมีความเชื่อในศาสนาพุทธศาสนา มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาอย่างเป็นประจำ ทั้งนี้เนื่องจากว่า กลุ่มคนมอญนั้นเมื่อตั้งบ้านเรือนเป็นหลักเป็นแหล่งแล้ว มักสร้างวัดขึ้นในชุมชนของตนเอง ด้วยความเชื่อและเคร่งครัดในพระพุทธศาสนา และเพื่อให้พระสงฆ์อยู่จำพรรษา เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมอญ ประกอบกับพิธีกรรมประเพณี และเทศกาลต่างๆของกลุ่มคนมอญนั้นมักควบคู่กับการจัดกิจกรรมทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นแล้ว พระพุทธศาสนาของชาวมอญนั้นมีความเป็นอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชาวไทย คือ บทสวดเป็นภาษามอญ ซึ่งพระพุทธศาสนาและบทสวดมนต์อันเป็นลักษณะเฉพาะของชาวมอญ หล่อหลอมให้กลุ่มคนมอญนั้นผูกพันกับประเพณีและกิจกรรมทางศาสนา

เป็นอย่างมาก และยังคงรักษาไว้เป็นแบบแผนแก่คนรุ่นหลังได้อย่างเคร่งครัดจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวัฒน์ อมาตยกุล (2549) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคม ผลกระทบ และการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยทางสังคมที่ช่วยให้เกิดการรักษาวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดเอาไว้คือ เครือข่ายสังคม กิจกรรมทางศาสนา ความสามัคคี และความร่วมมือกันในชุมชน นอกจากนี้แล้ว วัฒนธรรมมอญ เช่น ดนตรีปี่พาทย์ นาฏศิลป์ ก็มีความเป็นลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะการรำมอญซึ่งถือเป็นนาฏศิลป์ที่มีความเก่าแก่ของคนมอญ และยังคงอนุรักษ์รักษาไว้ ซึ่งกลุ่มคนมอญเป็นชนชาติที่ร่ำรวยวัฒนธรรมและศิลปะด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก ปัจจุบันมักมีการจัดการแสดงวัฒนธรรมมอญ ไม่ว่าจะเป็น วงปี่พาทย์มอญ การแสดงรำมอญ การละเล่นต่างๆ ในประเพณีสำคัญอยู่เสมอ และเป็นการแสดงให้แก่นักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาเยี่ยมชม ได้สัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง เหตุนี้เองจึงทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และร่วมกันรักษาวัฒนธรรมมอญให้คงมีเห็นอยู่จนถึงปัจจุบัน ยังสอดคล้องกับ พิศาล บุญผูก (2553a) กล่าวว่า การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของคนมอญ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกาะเกร็ด และมีคุณค่าแก่ผู้ที่ได้มาเยี่ยมชมสัมผัสกับวิถีชีวิตของผู้คนบนเกาะเกร็ด เช่นเดียวกับ จุฑาพรรณ ผดุงชีวิต (2551) กล่าวว่า อัตลักษณ์มีส่วนสัมพันธ์กับวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวคั่นกลางระหว่างธรรมชาติและ การหล่อหลอมบุคลิกภาพ ไม่ว่าจะเป็น ความเชื่อ ค่านิยม โลกทัศน์ วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ที่แสดงออกถึงตัวตนของมนุษย์เรา และได้มีการปฏิสัมพันธ์ในสังคม เกิดเป็นความเข้าใจทั้งในระดับที่เรามีต่อตนเอง และในลักษณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งในปัจจุบันเกาะเกร็ดได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง ทำให้อัตลักษณ์ต่างๆ ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ได้กลายมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนที่แตกต่าง จึงส่งผลให้กลุ่มคนมอญเกิดการรับรู้และเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ส่งผลต่อการตระหนักต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมในการที่จะถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้ยังคงอยู่สืบไป

3. ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไม่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระเจดีย์มุกดาหรือเจดีย์เอียง วัดปรมย์ยิกาวาส เป็นโบราณสถานที่สำคัญ และเป็น

สัญลักษณ์ของชุมชนมอญเกาะเกร็ด ที่ได้แสดงออกถึงศิลปะมอญ และสื่อความหมายให้แก่มุมมองนักท่องเที่ยวได้จดจำภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความโดดเด่นทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ แต่สถานที่ดังกล่าว อาจไม่ได้เกิดความสัมพันธ์ในด้านการปฏิบัติและสั่งสมประสบการณ์ให้แก่กลุ่มคนมอญอย่างต่อเนื่อง เพราะถูกสร้างขึ้นมาเพียงครั้งเดียว หากทรุดโทรมหรือพังทลายลงไปแล้ว จะไม่สามารถรื้อฟื้น หรือสร้างกลับคืนมาได้อีกดังเดิม ซึ่งแตกต่างกับด้านเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะ เป็น ภาษา มอญ วัฒนธรรม ประเพณี และความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ แต่ล้วนแล้วเป็นสิ่งใกล้ตัวที่กลุ่มคนมอญเกาะเกร็ดนั้น แสดงออกมาจากแนวความคิด ความเชื่อ และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีผ่านบรรพบุรุษของชาวมอญ ซึ่งถือปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่อย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ชาวบ้านเกิดการรับรู้ต่ออัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของตนเอง และส่งผลต่อการตระหนักรู้ที่จะสืบสานให้ยังคงอยู่ มากกว่าวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ดังเช่นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ แสงเงิน (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมประเพณีกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลบางม่วง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าชุมชนเทศบาลบางม่วงยังยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณี และมีการปฏิบัติอย่างเป็นประจำ ซึ่งก่อให้เกิดผลในด้านสังคม พบว่า การทำงานร่วมกันทำให้เกิดความสามัคคี เกิดความรักต่อชุมชนท้องถิ่น ส่วนในด้านวัฒนธรรม พบว่า เกิดการเรียนรู้การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามไว้ให้เด็กและเยาวชน เช่นเดียวกับ สาวิตรี สุวรรณสถิตย์ (2554) กล่าวว่า วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้น ถือเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งที่คนในชุมชนนั้นสร้างขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน และเป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ของตนเอง และทำให้พวกเขาเหล่านั้นเกิดความรู้สึกมีอัตลักษณ์และมีความต่อเนื่อง ต่างจากวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ถือเป็นทรัพย์สินที่ต้องมีการอนุรักษ์ ปกป้องรักษาเพื่อให้รอดพ้นจากการโจรกรรม หากเป็นโบราณสถานก็ต้องมีการอนุรักษ์ไม่ให้สูญหาย โบราณวัตถุก็ต้องมีการดูแลให้ไม่เกิดการขโมย ดังนั้นเจดีย์มุกเตา วัดปรมย์ยิกาวาสนี้ อาจเป็นสถานที่ที่เป็นเพียงการแสดงออกถึงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม จึงเป็นอะไรที่ห่างจากการกระทำ การประพาส การปฏิบัติตนของกลุ่มคนมอญ และไม่เกิดการทำความเข้าใจให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว อาจไม่ได้ทำให้กลุ่มคนมอญ เกิดความผูกพันอย่างต่อเนื่องเหมือนกับวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ที่ได้แสดงออกผ่าน เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ ที่ต้องมีการสืบทอดปฏิบัติอย่างภาคภูมิใจ จึงทำให้ไม่มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและ

วัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญเกาะเกร็ด ประเทศไทย แต่ในทางกลับกันนั้น คนในชุมชนสามารถเกิด ความตระหนักรู้และเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันเป็นวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ผ่านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ที่กำเนิดโดยชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ญาณินทร์ รักรวงศ์วาน (2554) ได้ ศึกษาเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น พบว่า เมื่อมีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่อาศัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน จึงเป็นเสมือนพื้นที่ทางสังคมที่เปิด โอกาสให้ผู้คนในชุมชนได้มีโอกาสทบทวน อัตลักษณ์ของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีโอกาสเลื่อนหายไปตามช่วงเวลา อันนำไปสู่การสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นอัต ลักษณ์ของตนไว้เพื่อแสดงความเป็นตัวตนของชุมชนว่ามีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่นอย่างไร อันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของผู้คนในชุมชนตามมาด้วย จากที่อภิปรายมานั้นจะเห็นได้ว่า แท้จริง แล้ว ทั้งวัฒนธรรมที่จับต้องได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่มีความสัมพันธ์กัน และสามารถ ก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์รักษาไว้ ดังเช่นการศึกษาในครั้งนี้พบว่า คนไทยเชื้อสายมอญ ให้ความสำคัญกับประเพณีและกิจกรรมทางศาสนาเป็นอย่างมาก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ถูกจัดขึ้นที่วัดปร มัยยิกาวาส และวัดแห่งนี้ยังถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยเชื้อสายมอญเป็นอย่างมาก การจัด กิจกรรมประเพณีมักควบคู่ไปกับการปฏิบัติทำนุบำรุงดูแลศาสนสถานและโบราณสถานเป็นอย่างดี เพื่อเตรียมสถานที่ในการจัดกิจกรรมในทุกๆปี ซึ่งสอดคล้องกับ พลอยภัทรา ตระกูลทองเจริญ (2557) ได้ศึกษาความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม กรณีศึกษา: หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ เชียงรายน้อย ผลการศึกษาพบว่า มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้อง ได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทั้ง 2 ประเภทนี้ มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยยึดหลัก พระพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างสถานที่และประเพณี ซึ่งชาวบ้าน ศาลาแดงเหนือจะให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ประเภทประเพณี คือประเพณี สงกรานต์ โดยที่พิธีกรรมหลักๆ จะมีศูนย์กลางการจัดกิจกรรมอยู่ที่วัดศาลาแดงเหนือ ซึ่งเป็น วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการมารวมตัวกันที่วัด ศาลาแดงเหนือเพื่อสวดมนต์ภาษามอญในทุกๆวัน กิจกรรมทางศาสนาเหล่านี้จึงเป็นการทำนุบำรุง ศาสนารวมทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น อารังไว้ซึ่งประเพณีเก่าแก่ที่บรรพบุรุษกระทำสืบต่อกัน มาควบคู่กับการให้ความสำคัญและดูแลศาสนสถานไว้เป็นอย่างดี อันแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงกัน ระหว่างศาสนา มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (วัด) และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (ศาสนา)

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

1. การรับรู้ด้านเอกลักษณ์ มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาเกร็ด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนมอญ เกาเกร็ดนั้นรับรู้ถึงเอกลักษณ์ของตนเอง ทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวที่ได้ถูกพัฒนาเข้ามาในชุมชนของตนเอง ดังนั้น คนในชุมชนควรส่งเสริมและปลูกฝังเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนให้แก่คนรุ่นใหม่ให้รับรู้และมีส่วนร่วมในประเพณีและศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ให้เกิดการทำซ้ำส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น เช่น การรำมอญ การเล่นดนตรีวงปี่พาทย์ ในงานเทศกาลประจำปี งานประเพณีสงกรานต์ ของชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดศิลปวัฒนธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขาดหายไป และควรให้ชุมชนชาวมอญเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างการรับรู้ต่อศิลปวัฒนธรรมที่ตนเองมี เพื่อก่อให้เกิดความตระหนักที่จะวางแผนในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนได้อย่างดียิ่งขึ้นไป เพื่อให้ชุมชนเกิดความผูกพันและเข้มแข็ง ทำให้เกิดความรักในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน และเป็นภูมิคุ้มกันและลดทอนให้เกิดผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมทางด้านลบได้อีกด้วย

2. การรับรู้ด้านอัตลักษณ์ มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาเกร็ด เนื่องจากว่า ชาวมอญเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน มีอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยตนเองผ่านทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น และโดยเฉพาะภาษา ชาวมอญ เกาเกร็ดมีภาษาเป็นของตนเอง ดังนั้น กลุ่มคนมอญ เกาเกร็ด ควรหาแนวทางในการส่งเสริมภาษามอญ เกาเกร็ดเพิ่มเติม เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ให้แก่เด็กรุ่นใหม่ได้เกิดการตระหนักต่อการสืบสานอัตลักษณ์ด้านภาษาเพื่อไม่ให้เลือนหายไป

3. การรับรู้ด้านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมไม่มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาเกร็ด ประเทศไทย ดังนั้นจึงควรมีการที่จะเสริมสร้างการรับรู้ในสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนให้แก่กลุ่มคนมอญ เกาเกร็ด ได้รับรู้มากยิ่งขึ้น ควรมีการจัดทำป้ายสื่อความหมาย ถึงประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่างๆที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เช่น เจดีย์เอียงวัดปรมย์ยิกาวาส อาจมีป้ายถ่ายทอดเรื่องราวใกล้ๆ สถานที่ ถึงการเกิดเจดีย์เอียงได้อย่างไร เพื่อเป็นประวัติความรู้ให้แก่กลุ่มคนไทยเชื้อสายมอญ รุ่นใหม่ๆ เพื่อสร้างเสริมการรับรู้ถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวอันเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่กลุ่มคน

มอญเกาะเกร็ด มีอยู่ และเพื่อเป็นการส่งเสริมการตระหนักรู้ที่มากขึ้นในการปลูกจิตสำนึกให้ห่วงแหน
ในโบราณสถานที่สำคัญ เพื่อร่วมกันรักษา บูรณะ ให้ยังคงสภาพดีอยู่ให้ยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้นำชุมชนและชาวบ้านควรร่วมมือกันส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาหมอญให้แก่เด็กรุ่นใหม่
ผลักดันให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้ใช้ภาษาหมอญในการสื่อสารกับคนในครอบครัวและชุมชน เพื่อเป็นการ
ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษาให้แก่เด็กรุ่นใหม่ และการรับรู้ความเป็นพวกพ้องเดียวกัน เพื่อส่งเสริมให้
เกิดความตระหนักในการดำรงอัตลักษณ์ให้ยังคงอยู่

2. ภาครัฐและผู้นำชุมชนควรร่วมมือกันในการวางแผนโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
และประเพณี เพื่อเป็นการดำรงรักษาการรับรู้ทางด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ
กลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด และสิ่งสำคัญคือเพื่อรักษาวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและส่งผล
ให้เกิดการตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม

3. ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดทำป้ายสื่อความหมายเพิ่มเติมให้กับสถานที่
ที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆ บนเกาะเกร็ด ว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีความเกี่ยวข้องกับ
กับชุมชนมอญ เกาะเกร็ดอย่างไร เช่น เจดีย์เอียง วัดปรมัยยิกาวาส วัดไผ่ล้อม วัดฉิมพลีสุทธาวาส
เพื่อส่งเสริมการสร้างการรับรู้ให้แก่กลุ่มคนมอญรุ่นใหม่ๆ ได้รับรู้ถึงโบราณสถานที่สำคัญทาง
ประวัติศาสตร์ อันเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์
รักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้ยังคงอยู่สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. สำหรับการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ได้เก็บข้อมูลกับชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ใน
เกาะเกร็ด ซึ่งส่วนมากมีอาชีพหลักคือการค้าขาย การเก็บข้อมูลจึงมีความล่าช้า เนื่องจากต้องรอ
ช่วงเวลาและโอกาสที่ไม่มีนักท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากแม่ค้าต้องคอยบริการนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันเสาร์-อาทิตย์ นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเป็นจำนวนมาก ส่วนในวันจันทร์-
ศุกร์นั้น สามารถเก็บแบบสอบถามได้อย่างสะดวก แต่แม่ค้าจะเปิดร้านน้อยกว่าวันเสาร์-อาทิตย์ จึงทำ
ให้เก็บข้อมูลได้อย่างยากลำบาก ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปหากท่านใดสนใจมาศึกษาประเด็น

เพิ่มเติมที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด อาจมีการขอความอนุเคราะห์หรือขอความร่วมมือผ่านผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชุมชน ในการติดต่อประสานชาวบ้านกลุ่มคนไทยเชื้อสายมอญ เพื่อมีการจัดสรรวันมาปรึกษาหารือถึงหัวข้องานวิจัยและประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับเมื่องานวิจัยสำเร็จลุล่วง เพื่อให้ชุมชนได้เกิดการรับรู้ร่วมกัน และทำให้ชาวบ้านมีความเต็มที่ ยินดีในการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งผู้วิจัยสามารถเก็บแบบสอบถามได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยด้านปัญหา อุปสรรค ในการถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญาของชุมชนชาวมอญเพิ่มเติม เนื่องจากปัจจุบันมีผู้สืบทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากภูมิปัญญาชาวมอญน้อยมาก จึงควรศึกษาปัจจัยต่างๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไข เพื่อสามารถหาวิธีในการเสริมสร้างความตระหนักที่จะรักษาสืบทอดศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ให้ยังคงอยู่ต่อไป

3. ควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความตระหนักผู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ โดยการเชื่อมโยงแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมาย เพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2560). อัตลักษณ์สร้างอย่างไรให้ปัง (ตอนที่ 1). Retrieved 22 กรกฎาคม 2561 <https://bsid.dip.go.th/th/category/marketing2/sm-buildingegosteals1>

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559”

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. เมษายน 2554. Retrieved 17 เมษายน 2561

<http://www.mots.go.th/download/ImplementationOfThePolicy/NotificationOfTheNationalTourismPolicy.PDF>

คมชัดลึกซีดีไลฟ์. (2551). ภาษาไทย ชัดใจปู้. Retrieved 1 พฤษภาคม 2554

<http://www.nationejobs.com/citylife/content.php?ContentID=1451>

คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และกฤติกา สายณะรัตน์ชัย. (2561). การประเมินผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จากบรรณาธิการ. (2524). เอกลักษณ์ของชาติกับการพัฒนาชาติไทย. วารสารไทย, 4(ตุลาคม-ธันวาคม2524).

จิระวัฒน์ อนุวิชานนท์. (2554). การตลาดท่องเที่ยวและการบริการ. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

จุฑาพรรธน์ ผดุงชีวิต. (2551). วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์ (2 ed.). กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.

จุมพล สวัสดิ์ยาก. (2520). หลักการและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สุวรรณภูมิ.

เจริญ โนนีระ. (2553). ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ฉันทซ์ วรรณถนอม. (2552). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2560). การสร้างและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมสู่การเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวของชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เชิญขวัญ ภูษณงค์. (2549). การสื่อสารของกลุ่มชาวกู้อายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์. นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ญาณินทร์ รักวงศ์วาน. (2554). พิพธิภัณฑ์ท้องถิ่นกับการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น. วารสารบทความทางวิชาการคณะโบราณคดี, 10(1), 22.

- ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. (2553). อัตลักษณ์ชุมชน: อัตลักษณ์ และการพัฒนาเพื่อเคลื่อนเปลี่ยนตำแหน่งแห่งที่ชุมชน.
สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- ดรชณี เอมพันธ์. (2547). เอกสารประกอบการสอนวิชา หลักนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
(308511). กรุงเทพฯ: ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เดิมศักดิ์ คทวนิช. (2546). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ทงศักดิ์ วิกุล. (2547). การศึกษาการรับรู้ของชุมชน ต่อคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมือง : กรณีศึกษา เขต
เทศบาลนครลำปาง. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.
- ทองเจือ เขียวทอง. (2548). การออกแบบสัญลักษณ์ (4 ed.). กรุงเทพฯ: ลีปประภา.
- ธิญาดา ยอดแก้ว. (2547). การศึกษาสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศไทยในกลุ่มอาเซียน. ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต ภาควิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธิดา สาระยา. (2558). อารยธรรมไทย (7 ed.). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2547). ประชาสังคม = *Civil society*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- นวรรตน์ และชกุล. (2557). สัญลักษณ์โบราณในวัฒนธรรมปัจจุบัน : จากการศึกษาสู่อาเซียน. ภาวระศึกษาพอรั่ม ครั้งที่
6. นครปฐม: ศูนย์ภาวระศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นันทชัย ประสานนาม. (2550). เพศชาติพันธุ์ และปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ในภาพยนตร์เรื่อง *Touch of Pink*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตยา สุภาภรณ์. (2552). การรับรู้ของประชาชนต่อความอยู่ดีมีสุขในชุมชนบางไผ่. วิทยาลัยราชพฤกษ์ นนทบุรี.
- นิวัฒน์ อมาตยกุล. (2549). การศึกษาปัจจัยทางสังคม ผลกระทบ และการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม ชุมชนเกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- นิตา ชัชกุล. (2554). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (3 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และพรภักทรวดี วงศ์ปิ่นทะนัน. (2557). จิตวิทยาและคุณภาพบริการท่องเที่ยว. นนทบุรี: เฟิร์น
ข้าหลวงพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2557). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (2 ed.). นนทบุรี: ธรรมสาร.
- ประมาณ เทพสงเคราะห์. (2553). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว : วิถีชีวิตบนเส้นทางงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน.
สงขลา: นีโอ พ้อยท์.
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. (2547). ในหนังสือรวมบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 2 เรื่องชาติและ
ชาติพันธุ์ วิถีชีวิตและความหลากหลายทางชาติพันธุ์โลกปัจจุบันวาทกรรมอัตลักษณ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธร.

- ปรีชา วงศ์ทิพย์. (2555). การพัฒนาชุมชนประยุกต์: แนวความคิดบูรณาการ. กรุงเทพฯ: สถาบันเสริมสร้างสร้างการ
เรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- ปิยะวรรณ ปิ่นแก้ว และเกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง. (2560). การศึกษาเอกลักษณ์ ภาพลักษณ์ บุคลิกภาพจังหวัดนครปฐม.
วารสารวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 37(1), 223-244.
- พรรณนพพร ภริมย์วงศ์. (2552). อัตลักษณ์และการท่องเที่ยว : ศึกษากรณี ผู้ไต่บ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอหนองสูง
จังหวัดมุกดาหาร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พรสวรรค์ มโนพัฒนะ. (2553). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเบื้องต้น (8 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ.
- พรหมา พิทักษ์. (ม.ป.ป.). นัยแห่งสัญลักษณ์ *Language of symbolism*. กรุงเทพฯ: ต้นธรรม.
- พลอยภัทรา ตรีกุลทองเจริญ. (2557). การศึกษาความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการ
การมีส่วนร่วม กรณีศึกษา: หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ เชียงรากน้อย. สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พิทยะ ศรีวัฒนสาร. (2554). นิยามแนวคิด ปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
Retrieved 5 กันยายน 2561, from กลุ่มท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อชุมชน
http://sustainabletourismdpu.blogspot.com/2011/02/blog-post_7353.html
- พิมพ์ระวี ใจนุ่งรังสัดย์. (2553). การท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.
- พิศาล บุญผูก. (2553a). ท้องถิ่นปากเกร็ด. นนทบุรี: โครงการเผยแพร่ผลงานบริการวิชาการแก่สังคม สำนักบรรณ
สารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิศาล บุญผูก. (2553b). วัดในอำเภอปากเกร็ด. นนทบุรี: โครงการเผยแพร่ผลงานบริการวิชาการแก่สังคม สำนัก
บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิศิษฐ์ คุณวโรดม. (2509). อัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อ HIV. คณะสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เพ็ญพร ชไมพรพิพัฒน์. (2545). เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด และหลากหลายภูมิปัญญาชาวนนทบุรี (2 ed.).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- มติชนออนไลน์. (2558). ‘เกาะเกร็ด’ เปลี่ยนไป! ต้นแบบ “ชุมชนอารยสถาปัตย์” ผู้พิการ-สูงอายุ เทียวได้สบายปรือ.
Retrieved 11 เมษายน 2561 <https://www.matichon.co.th/news/150300>
- มนัส สุวรรณ. (2532). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (ม.ป.ป.). เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. Retrieved 20 กรกฎาคม 2561
<http://www.dpu.ac.th/dpuplace/เกาะเกร็ด.html>
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2552). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: โครงการศึกษาเพื่อการพัฒนาพื้นที่
ชายฝั่งทะเลตะวันตก สถาบันคลังสมองของชาติ.

- ยุทธ ไถยวรรณ์ และกุสุมา ผลาพรม. (2553). พื้นฐานการวิจัย (5th ed.). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2544). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เลิศพร ภาระสกุล. (2555). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- วนิดา ตรีสวัสดิ์. (2555). วัดมอญจังหวัดราชบุรี: การจัดการภูมิทัศน์และความหมายของอัตลักษณ์ชุมชน. วารสารร่วม
พฤษภ ปีที่30 ฉบับที่2: 20-21.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา.
- วิภาดา ศุภรัฐปรีชา. (2553). ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกตเชียงใหม่. ปรินญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลพรรณ อากาศ และฉันทนา ปาปัดถา. (2554). ความตระหนัก ความรู้ และพฤติกรรมต่อปัญหาสถานะโลกร้อน
ของประชาชนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระ
นคร.
- วิมลสิทธิ์ ทรายกุล. (2554). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม: มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและ
วางแผน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). การออกแบบ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วีไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ. (2549). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ด กรุ๊ป.
- วีระพล ทองมา และประเจต อำนาจ. (2547). ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในตำบลแม่
แรม อำเภอมะเริม จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ศราวุฒิ ผิวแดง. (2558). เอกสารประกอบการสอน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. อุดรธานี: คณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ศิลปวัฒนธรรม. (2561). เจดีย์เอียง วัดปรมย์ยิกาวาส เกาะเกร็ดเมืองไม่เอียง. Retrieved 23 กรกฎาคม 2561
https://www.silpa-mag.com/old-photos-tell-the-historical-story/places/article_6198
- ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ. (2554). การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะ
เกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์ข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2558). แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของประชาคมสังคมและวัฒนธรรม
อาเซียน. Retrieved 15 กันยายน 2561
http://www.asean thai.net/ewt_new_new.php?nid=4502&filename=index
- เศกสรรค์ ยงวานิชย์. (2555). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน แนวคิดหลักการและการจัดการ. สาขาวิชาสังคมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (ม.ป.ป.). CBT. Retrieved 4 พฤษภาคม 2561 http://www.cbt-i.or.th/?ge=show_pages&gen_lang=20112012094103#.Wu6u-6TRDIU

- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2555). อุตสาหกรรมไทย ทุนความคิด ทุนสร้างสรรค์ : ผลการสำรวจ
ศึกษาและสังเคราะห์อุตสาหกรรมไทย 4 ภูมิภาค. ปทุมธานี: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อ
รักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (5 ed.). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมเกียรติ คำแหง. (2554). สัญลักษณ์ในการสื่อสารภาษาไทย (ตอนที่ 1). Retrieved 19 กันยายน 2561
<https://www.gotoknow.org/posts/464990>
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2557). นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (2 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมพร เทพสิทธา. (ม.ป.ป.). ประวัติศาสตร์ไทยกับเอกลักษณ์ของชาติ ความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (ม.ป.ป.). หลักการการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน. Retrieved 4 กันยายน 2561
<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=27&chap=3&page=t27-3-infodetail02.html>
- สาวิตรี สุวรรณสถิตย์. (2554). ความเป็นมาของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้.
สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนนทบุรี. (ม.ป.ป.). เที่ยวอำเภอปากเกร็ด. Retrieved 11 เมษายน 2561
<http://nonhaburifour.com/pakkret/detail.php?id=content11032413515100062>
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2536). สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: อรุณ
การพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). แผนพัฒนาสถิติระดับพื้นที่จังหวัดนนทบุรี. Retrieved 18 กันยายน 2561
http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/Plan%20Dev%20Statistics%20Provincial.html
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน1. (2559). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนนทบุรี. Retrieved 20
เมษายน 2561 <http://www.osmnorthcentral1.go.th/nonthaburi/about>
- สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2557). ที่ทัศนวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- สิทธิ์ ชีรสรณ์. (2552). แนวคิดพื้นฐานทางการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธี เมฆบุญส่งลาภ. (2559). การสร้างการตระหนักรู้ในด้านประวัติศาสตร์พื้นที่แก่คนในชุมชนย่านหนองระบูนุ ตำบล
เวียง อำเภอเมือง พะเยา. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุพจน์ แสงเงิน. (2559). วัฒนธรรมประเพณีกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบางม่วง จังหวัดนนทบุรี.
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 7(2), 103-114.

- สุรินทร์ ยี่งนก. (2555). เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ความเหมือนและความต่างที่ต้องใช้ให้ถูกต้อง. Retrieved 20 กรกฎาคม 2561 <https://www.gotoknow.org/posts/450615>
- สุวีร์ ศิวะแพทย์. (2549). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เสริมศักดิ์ ขุนพล. (2557). การออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ. รายงานวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2548). วัฒนธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ชรรมาดาเพรส.
- หทัยรัตน์ มาประณีต และเบ็ญจรัศม์ มาประณีต. (2553). การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. ทนุอุดหนุนการวิจัยจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- องค์ บรรจุน. (2549). มอญปากเกร็ด. วารสารศิลปวัฒนธรรม, ฉบับที่ 6, 7-8.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). มาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด. (2553). สถานที่ท่องเที่ยวเกาะเกร็ด. Retrieved 20 กรกฎาคม 2561 http://www.kohkredsao.go.th/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=39&Itemid=53
- อภิญา เฟื่องฟู. (2546). อัตลักษณ์ *Identity*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อมรศิริ ดวงดี. (2555). ความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 23(3), 31-42.
- อรสา เงินฉาย. (2550). การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อริสา รามโกมุต. (2556). วิถีชีวิตชาวมอญเกาะเกร็ด เต่าเผาโบราณ : เปรียบเทียบระหว่างเต่าหลังเต่าที่เกาะเกร็ดกับเต่าทุเรียนที่เมืองศรีสขนาลัย. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2558). วัดเสาชิงช้า: พระอารามล้ำค่าของเกาะเกร็ด. วารสารความรู้คือประทีป, ฉบับที่ 1, 14-19.
- อัญญารัตน์ ธารวรรณ และมวีวรรณ ผิวนิยม. (2557). การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม จากการจัดการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา เมืองเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อิสริยา เลหาดีรานนท์. (2552). ทรัพยากรการท่องเที่ยว. Retrieved 5 พฤษภาคม 2561, from สำนักงานราชบัณฑิตยสภา <http://www.royin.go.th/?knowledges>
- อุบลวรรณ ภาวนันท์. (2554). จิตวิทยาทั่วไป (7th ed.). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาษาอังกฤษ

Bello, F. G. (2017). *LOCAL RESIDENTS' PERCEPTIONS OF SOCIO-CULTURAL IMPACTS OF*

- TOURISM IN MANGOCHI, MALAWI*. Marter's thesis. Department of Tourism, Mzuzu University, Mzuzu, Malawi.
- Charles, R. G., Ritchie, J. R. (2006). *Tourism: principles, practices, philosophies* (11th ed.). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Eshliki, A. R., Kaboudi. M. (2012). *Community Perception of Tourism Impacts and Their Participation in Tourism Planning: A Case Study of Ramsar, Iran*. Marter's thesis. Department of Architecture & Urbanism, Iranian University of Science & Technology, Tehran, Iran.
- Schiffman, L. G., Kanuk, L. L. (2007). *Consumer Behavior* (9th ed.). NJ: Prentice-Hall.
- Sherwood, P. (2007). *A triple bottom line evaluation of the impact of special events: The development of indicators*. Doctoral Dissertation, Victoria University, Centre for Hospitality and Tourism Research
- UNWTO. (2005). *Making tourism More sustainable A Guide for Policy Makers*. France: United Nations Environment Programme Division of Technology.
- Woodward, k. (1997). *Identity and Difference*. London: SAGE Publications.
- Yamane, T. (1973). *Mathematics for economists an elementary survey* (2 ed.). New York: Prentice Hall.

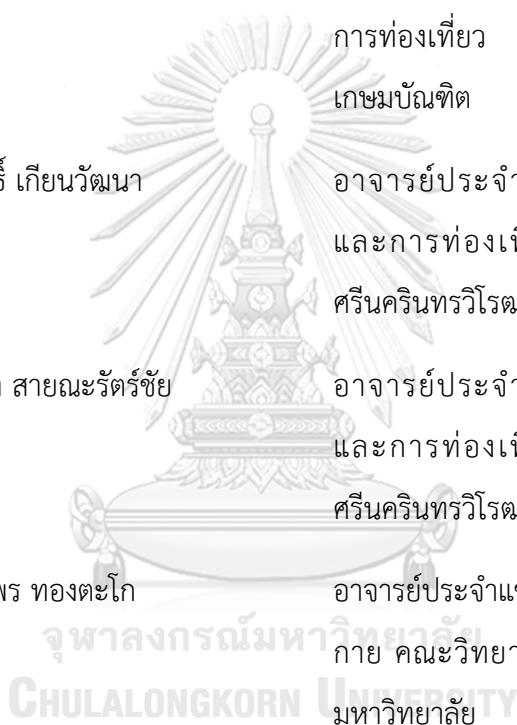
ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุศลวัชวิชัย อาจารย์ประจำแขนงวิชาการจัดการการศึกษาคณะวิทยาศาสตร์การศึกษามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร.เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว ผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
3. อาจารย์ ดร.คมสัทธี เกียนวัฒนา อาจารย์ประจำคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร.กฤติกา สายณะรัตน์ชัย อาจารย์ประจำคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร.วรรณพร ทองตะโก อาจารย์ประจำแขนงวิชาสาขารัฐวิทยาการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การศึกษามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

เอกสารแจ้งผ่านการรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เลขที่หนังสือรับ 03530
วันที่ 20 ธ.ค. 61 เวลา 15.52.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 โทร.0-2218-3202
 ที่ จว 1356/2561 วันที่ 17 ธันวาคม 2561
 เรื่อง แจ้งผลผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

เรียน คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารแจ้งผ่านการรับรองผลการพิจารณา

ตามที่นี้สิด/บุคลากรในสังกัดของท่านได้เสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นั้น ในการนี้ กรรมการผู้ทบทวนหลักได้เห็นสมควรให้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยได้ ดังนี้

โครงการวิจัยที่ 272.1/61 เรื่อง การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย (PERCEPTION OF CULTURAL IDENTITY, UNIQUENESS AND SYMBOL AFFECTING THE MOM'S AWARENESS TOWARDS SOCIO-CULTURAL IMPACTS OF TOURISM IN KO KRET, THAILAND) ของ นางสาวพิมลวรรณ พันธุ์วัน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

นันทรี ชัยชนะวงศาโรจน์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรี ชัยชนะวงศาโรจน์)

กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน
 กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรียน วิทยาศาสตร์การกีฬา
 เพื่อโปรด
 ทราบ และดำเนินการต่อไป
 พิจารณา
 ลงนาม
 อนุมัติ
 ลงชื่อ 20 ธ.ค. 2561

แพ็ ทก.ทสั.ศ.น.โต, อ.ง.น.รึกษา
 แฉ.พิ.ลิต.ตรา.น

วต.ทท

21 ธ.ค. 61

AF 01-12

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุคที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
 โทรศัพท์/โทรสาร: 0-2218-3202 E-mail: eccu@chula.ac.th

COA No. 283/2561

ใบรับรองโครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ 272.1/61 : การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีผลต่อการ
 ตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของ
 กลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ผู้วิจัยหลัก : นางสาวพิมลวรรณ พันธุ์วัน

หน่วยงาน : คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุคที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ได้พิจารณา โดยใช้หลัก ของ The International Conference on Harmonization – Good Clinical Practice
 (ICH-GCP) อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้

ลงนาม.....
 (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ปริดา ทักสันประดิษฐ์)
 ประธาน

ลงนาม.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรี ชัยชนะวงศาโรจน์)
 กรรมการและเลขานุการ

วันที่รับรอง : 14 ธันวาคม 2561

วันหมดอายุ : 13 ธันวาคม 2562

เอกสารที่คณะกรรมการรับรอง

- 1) โครงการวิจัย
- 2) ข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
- 3) ผู้วิจัย
- 4) แบบสอบถาม

เลขที่โครงการวิจัย..... 272.1/61
 วันที่รับรอง..... 14 ธ.ค. 2561
 วันหมดอายุ..... 13 ธ.ค. 2562

เงื่อนไข

1. ข้าพเจ้ารับทราบว่าเป็นการคิดจริยธรรม หากดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยก่อนได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
2. หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องยุติ เมื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 1 เดือน พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย
3. ต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
4. ใช้เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี) เฉพาะที่ประทับตราคณะกรรมการเท่านั้น
5. หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลที่ขออนุมัติจากคณะกรรมการ ต้องรายงานคณะกรรมการภายใน 5 วันทำการ
6. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะกรรมการพิจารณารับรองก่อนดำเนินการ
7. โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย (AF 03-12) และบทคัดย่อผลการวิจัยภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น สำหรับโครงการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ให้ส่งบทคัดย่อผลการวิจัย ภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

แบบสอบถาม

การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท แขนงวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีผลต่อการตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

ข้อมูลและความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความเป็นจริง โดยผู้วิจัยจะรวบรวมและนำข้อมูลดังกล่าวไปศึกษาเพื่อนำไปใช้ทางด้านวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในอนาคต สำหรับข้อมูลที่อาจนำไปสู่การเปิดเผยตัวตนท่านจะได้รับการปกปิดและไม่เปิดเผยแก่สาธารณชน

ขอขอบคุณที่ท่านกรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ผู้วิจัย

นางสาวพิมลวรรณ พันธุ์วัน

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 การรับรู้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับระดับการรับรู้ของท่านมากที่สุดซึ่งมี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง รับรู้มากที่สุด
 4 หมายถึง รับรู้มาก
 3 หมายถึง รับรู้ปานกลาง
 2 หมายถึง รับรู้น้อย
 1 หมายถึง รับรู้น้อยที่สุด

เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
เอกลักษณ์					
1. เมื่อนึกถึงชุมชนมอญ มักนึกถึงเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเกาะเกร็ด มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะหม้อน้ำลายวิจิตร อันปรากฏบนตราประจำจังหวัดนนทบุรี					
2. เครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นโดยฝีมือชาวมอญมีลักษณะเฉพาะถิ่น ไม่เหมือนเครื่องปั้นที่ใด โดยจะมีเนื้อสีแดงส้ม เผาโดยไม่มีการเคลือบน้ำยา แกะสลักและฉลุลายประณีตสวยงาม					
3. อาหารขึ้นชื่อของกลุ่มคนมอญ จนเป็นเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ด ได้แก่ ข้าวแช่ หมี่กรอบ ทอดมันหน่อกะลา และขนมหวานโบราณ เช่น ทองเอก จ่ามงกุฏ หันตรา					
4. ประเพณีทำบุญสงกรานต์ของกลุ่มคนมอญที่เกาะเกร็ด มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร โดยมีประเพณีการแห่น้ำหวาน การแห่ข้าวแช่ การแห่หงส์ธงตะขาบ ตามความเชื่อของกลุ่มคนมอญ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์					
อัตลักษณ์					
1. เชื้อชาติมอญเป็นลักษณะเฉพาะบ่งชี้แสดงถึงความเป็นมอญ					
2. ภาษามอญแสดงถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มคนมอญ					
3. กลุ่มคนมอญมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาอย่างเป็นประจำ					

ขอที่โครงการวิจัย..... ๒72.1/61
 วันที่รับรอง..... 14 ธ.ค. 2561
 วันหมดอายุ..... 13 ธ.ค. 2562

เอกลักษณ์ อັตลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
4. วัฒนธรรมมอญ เช่น ดนตรีเป่าพาทย์ นาฏศิลป์ มีความเป็นลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะการรำมอญซึ่งถือเป็นนาฏศิลป์ที่มีความเก่าแก่ของคนมอญ และยังคงอนุรักษ์รักษาไว้					
สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม					
1. พระเจดีย์มูเตาหรือเจดีย์เอียง เป็นโบราณสถานที่สำคัญ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนมอญเกาะเกร็ด					
2. วัดปรมัยยิกาวาส เป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนชาวมอญ เป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มคนมอญ และถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเกาะเกร็ด					
3. บ้านกวางอำม่าน (พิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา) เป็นศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวมอญ จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผามอญสายโบราณที่เกิดจากฝีมือช่างปั้นโดยกลุ่มคนมอญในเกาะเกร็ด นับเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี					

ส่วนที่ 3 การตระหนักรู้ต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ เกาะเกร็ด ประเทศไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับระดับการตระหนักรู้ของท่านมากที่สุด ซึ่งมี 5 ระดับดังนี้

- 5 หมายถึง ตระหนักรู้มากที่สุด
- 4 หมายถึง ตระหนักรู้มาก
- 3 หมายถึง ตระหนักรู้ปานกลาง
- 2 หมายถึง ตระหนักรู้น้อย
- 1 หมายถึง ตระหนักรู้น้อยที่สุด

เลขที่โครงการวิจัย..... 272-1/61
วันที่รับรอง..... 14 ธ.ค. 2561
วันหมดอายุ..... 13 ธ.ค. 2562

ผลกระทบทางการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม	ระดับการตระหนักรู้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ผลกระทบทางบวก					
1. ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง					
2. ชุมชนหันมาอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง					
3. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น					
4. การท่องเที่ยวส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น					
5. เกิดการพัฒนาพื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา การปรับปรุงภูมิทัศน์วัดวาอาราม ป้ายบอกทางต่างๆ					
ผลกระทบทางลบ					
1. การท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตกลุ่มคนมอญเปลี่ยนแปลงไป สูญเสียความเป็นชุมชนมอญ					
2. การใช้ภาษาถิ่น (มอญ) เสียนหายไป เนื่องมาจากการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารเพื่อให้เข้ากับคนภายนอก					
3. การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม					
4. คนในชุมชนละทิ้งอาชีพทางภูมิปัญญาและหันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือการค้าขายเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น					
5. การมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความวุ่นวายและแออัดในชุมชน					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

เลขที่โครงการวิจัย..... ๒๗๒-๑/๖๑
วันที่รับรอง..... 14 ธ.ค. 2561
วันหมดอายุ..... 13 ธ.ค. 2562

ขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พิมลวรรณ พันธุ์น
วัน เดือน ปี เกิด	5 มกราคม 2538
สถานที่เกิด	นครปฐม
วุฒิการศึกษา	จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ภาควิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	19/6 หมู่ที่ 6 ต.เสาธงหิน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140